

הת' יוסף ישעה ברון

בגדר התקנה דשורי חת"ת (ורמב"ם) והמסתעף*

32.94567 ת-708

12.94567 ת-708

— א —

א) הנה בשיחת כ"ק אד"ש על לימוד ספר הרמב"ם (נדפס בלקו"ש חכ"ז ע' 229, וככ"מ) מבאר, דהgom דבלימוד תושבע"פ בשיעור קבוע מראש, יש לכוארה חסרונו — שמצד ההתחייבות מוכרא הוא ללימוד כל יום חלק קבוע ומוכרח לגמור את הלימוד בזמן מסויים — ואפשרי שהלימוד יהיה לעיתים באופן שטхи — מ"מ יש בכיו"ב הוראה מכ"ק אדרמו"ר מורהיי"ץ נבג"מ, שחילק ספר התניא לחלקים קבועים, כך שבמשך השנה יסימנו כל הספר. ובהערה 25, אין ראי' מלימוד שיעור חומש היומי — כי בתושב"כ אפילו לא ידע מי קאמר עליה לתורה וمبرך ברכה לפניה ולאחרי (הלו' ח"ת לאדה"ז פ"ב ס"ב) עכל"ק.

ב) ומה זה משמע לכ"או דשאני הלימוד בשיעור תניא היומי מהלימוד דשיעור חומש היומי, כי בשיעור חומש מכיוון שהוא תושב"כ יוצא יד"ח ח"ת גם بلا ידע Mai קאמר, משא"כ בשיעור תניא דצ"ל ידע Mai קאמר, (וכ"מ ג"כ ממ"כ כ"ק אד"ש — אג"ק אד"ש ח"ד (עמ' תנט) "ילמוד ג"כ כפי שנחלק התניא לימות השנה ע"י כ"ק מוח"ח אדרמו"ר ... והרי בודאי יכול להבין לימוד זה גם עתה, וכו" — וראה להלן אותן יט). ועכ"ז ראיינו שכ"ק אדרמו"ר מורהיי"ץ נ"ע חילק ס' התניא לחלקים קבועים ולא חשש לזה שהלימוד יהיה בשטחים. ועכ"כ שלא חישין לו (שעדיף לנו המע' לשיעור תניא מחולק לימי השנה מהמע' דליימוד בעיון. ואוייל שלא חוששים — שבגלל הלימוד הקבוע ילמוד בשטחים. ועד מש"כ שם כ"ק אד"ש — דע"י שיתובן שהוא לומד תורה הו', יגיע להמסקנה שאינו מתאים ללימוד תורה הו' בשטחים, אבל בכלל אופן צ"ל ידע Mai קאמר — עכ"פ בשטחים, וראה לקמן הערת 30 בארכוה).

— ב —

ג) ולכ"או צ"ב, אין זה מתאים למש"כ בשיחת ש"פ מטו"מ מכח"ח מנ"א חשמ"ו (שייל מוגה בקונטרס בפ"ע — ויודפס אי"ה בלקו"ש חכ"ח בהוספות) — דשם כתוב כ"ק אד"ש הוראה בקשר לימי בין המצרים להוסף בשיעורי תורה, כולל שיעורי תורה הכלליים השווים לכל נפש, שהם שיעורי חת"ת ושלא כedula הטוענים, אז די שיעורים

* כ"ז אינו להלכה כMOVEN, ולא באתי אלא להעיר.

זינען (נאר) אלס א חלק פון מצות תלמוד תורה, ווואס דעמולט יש מקום לומר אויך אודער שיעור בספר התניא (וואס איז א חלק פון תושבע"פ) או מען ניט מקיים סיידן מהאט אין דעת הבינה והשגה כדרוש ווואס איז א הכרח בלמוד תושבע"פ) נאר בעיקר זינען די שיעורי חת"ת נוגע לחיי נפשו, און אוזי ווי דעת שיעור חומש און שיעור תהילים (תורה שבכתב) איז מען מקיים אויך וווען לא ידע מא依 קאמער, יש לומר אויך איז אויך בונגע צו דעת שיעור תניא" (תרגום מהניל להה"ק — ושלא כדעת הטועים, שהשיעורים הם (רק) בתודר חלק מצות ת"ת, שאז יש מקום לומר שהשיעור בס' התניא (שהוא חלק מתושבע"פ) לא מקיים רק באם יש בזה הבינה והשגה כדרוש (שההכרה בלימוד תושבע"פ) רק בעיקר נוגעים שיעורי חת"ת לחיי נפשו, וכמו שהשיעור חומש ותהלילים (תושב"כ) מקיים גם כשלא ידע מא依 קאמער, ייל שכן הוא גם בונגע לשיעור תניא] עכל"ק.

ג) [ובקטע הבא מוסף כ"ק אד"ש: "אונ איז כיוון שנתקבל ונתפשט לאחרונה, שיעור בספר הרמב"ם — בא' מהג' אופנים: ג' פרקים ליום, אודער ספר המצוות, אודער פרק א' ליום", ויל"ע — אם המשך דברי כ"ק אד"ש בונגע לרמב"ם מתיחסים ג"כ למש"כ לפנ"ז בונגע לשיעור חת"ת דמקיים גם כשלא ידע מא依 קאמער, או שהרי"ז בא בהמשך אלףני פניו — במש"כ להוסיף בשיעורי תורה הכלליים שהם חת"ת "אונ איז כיוון שנתקבל ונתפשט לאחרונה, שיעור בספר הרמב"ם", ז.א. — להוסיף גם בשיעורי הרמב"ם].

دلכאו! — לפי מש"כ בשיחת כ"ק אד"ש על לימוד ס' הרמב"ם — אי"ז שיין כ"א באם ידע מא依 קאמער, דהרי מבואר שם בסיבת השיעור בס' הרמב"ם מכיוון שהרי"ז לימוד הלכות דכל תושבע"פ יכול (גם מצות שאין נהגות בזמה"ז) "ומפני טעמיים אלו (וועוד טעמיים) איז אדבר הци נכוון כנ"ל צו חלק זיין דעת ספר הרמב"ם לשיעורים", ובאם לא ידע מא依 קאמער הרי בתושבע"פ אינו מקיים מצות ת"ת, ועאכו"כ — מצות "ידעית התורה" שענינה — ידע מא依 קאמער פשוט. וגם מדברי כ"ק אד"ש, דין חשש שלימוד בשטחים וכו' — דמכ"ז משמע — דעתה שיהי ידע מא依 קאמער, וכmesh"כ שם בהע' 25 הניל דמלימוד שעור חומש היומי — אין ראי כי אפי' לא ידע מא依 קאמער מקיים מצות ת"ת, משא"כ ברמב"ם דצ"ל ידע מא依 קאמער (ומשו"ה הביא ראי מס' התניא דהgeom שענינה — ידע מא依 קאמער — בכ"ז חילוקה לחלקים מבלי לחושש ללימוד שטחי, ועד"ז ברמב"ם —geom שענינה ידע מא依 קאמער בכ"ז אין חושים ללימוד השטחי, (וכנ"ל דיל' בזה דין חשש שיהי בשטחים, או דגם באם יהי בשטחים הרי"ז דבר נכון — אבל בכל אופן צ"ל ידע מא依 קאמער פשוט).

וראה لكمן אותה ו' דיש לדוחות כהניל ולומר דבלימוד הרמב"ם ג"כ א"צ בידע מא依 קאמער, אבל לכאו' ז"א, וכ"מ מזה שדוחין השיעור ברמב"ם למוצאי ת"ב, עיי"ש אותן ו'].

- ג -

(ה) ולכארה צ"ע — דממש"כ בהשicha דלמוד הרמב"ם משמע דבר' התניא צ"ל ידע מי קאמר היפך ממש"כ בשיחת ש"פ מטו"מ — שגם השיעור דס' התניא א"צ בהבנה והשגה, ומקיים אותה אף' לא ידע מי קאמר.

[ויתירה מזו — דבשיחת ש"פ מטו"מ משמע, דאה"נ אין דין דהטניא כדין חושב"כ (שהא"צ הבנה והשגה) — לגבי מצות ת"ת, אבל מכיוון דשיעור תניא עניינה חי נפשו יוצא יד"ח גם بلا ידע מי קאמר (ובבשicha דלמוד הרמב"ם משמע שענינו מצות ת"ת שלכן אינו יוצא יד"ח בלי הבנה והשגה מכיוון אין דין כחושב"כ). אמן באג"ק אד"ש חט"ז ע' שצא — במי שאינו מבין תניא — "יאמר עכ"פ העניין אף שאינו מבינו לעת עתה שהרי פנימיות התורה בכמה עניינים שייכת לתורה שבכתב" ומשמע דוגם מצות ת"ת א"צ הבנה והשגה — (והבאי בזה — ראה לקמן אות א, טז, ז — ולמסקנה באות יט)].

ולכארה ייל, דבאמת א"צ ידיע מי קאמר גם בס' התניא כי עניינה מצות ת"ת, רק עניין דחיי נפשו — וכוונת כ"ק אדר"ש בהשicha דלמוד הרמב"ם היא, **שיעור חומש היומי** א"א להוכיח דין חשש בלימוד שטхи מכיוון שם גם מצד מצות ת"ת מקיים הילך ידע מי קאמר, אבל בתניא שמצד מצות ת"ת צ"ל ידע מי קאמר א"כ בלימוד שטхи ה"יל לחושש להגריעותה **שייה'** עי"ז בקיים מצות ת"ת, **וקמ"ל** דין חשש בזה, דבכ"ז כדי למדוד שיעור התניא אף' **שייה'** גראותה במצות ת"ת שלו (או לאידך גיסא — דין חשש שיוגרע ממצות ת"ת שלו).

עוד"ז מובן בנוגע ללימוד הרמב"ם דהgem **שייה'** גראותה בקיים מצות ת"ת, מ"מ מצד המע' דלמוד כל התורה כולה (והמע' דאחוות ישראל וכו') ישינה גם בלימוד שטхи, עדיף לוותר על הלימודים שבמצות ת"ת (ובפרט — שאפשר להתבונן שזה תורה הווי), וממילא למדנה בתכלית הלימוד לעיונה ובהעמקה) אבל אה"נ, דא"צ מצד העניין דשיעור חת"ת — בהבנת שיעור התניא (משא"כ ברמב"ם, דלכארה להנת"ל שענינה מצות ידיעת התורה וכו' שצ"ל ידע מי קאמר).

אבל ז"א — דהרי לפ"ז אין ראי מהשיעור תניא היומי ג"כ, דהרי בשיעור תניא ייל דין חשש בלימודו השטхи מכיוון שבאליה יש בזה העניין דחיי נפשו, משא"כ בשיעור רמב"ם (לפי משנת"ל) שענינה לימוד וידיעת התורה, ייל דעתך **שייה'** הבנה והשגה כדoroush.

ויש לתרץ — דבכ"ז ישנה ראי לדבר, מצד מע' פרטיה ומוסיימת כדי לוותר על הבנה והשגה כדoroush (או שאין חשש בזה וכו' כנ"ל) וכמו ששיעור תניא מצד המע' דחיי נפשו מותרים על הלימוד בהבנה והשגה כדoroush (ויתירה מזו — הבנה והשגה בכלל, אבל ע"ז אין ראי דמותרים ע"ז מכיוון שייל דהא והוא איתנהו בהו, רע"י חלוקת התניא לחלקים אי"ז שולל הבנה והשגה שטחת עכ"פ) — ה"ג בלימוד הרמב"ם

מוותרים על ההבנה המعمיקה מצד המען דידיעת כל התורה (ושאר המעלות דאחדות ישראל וכו').

ובכ"ז דרוש קצת ביאור — דלכאו' ה"ג אפשר להוכיח משיעור חומש היום, דמסתבר דהgem שמקיימים מצוות ת"ת בתושב"כ גם بلا ידע Mai קאמר — בכ"ז ישנה שלימות נוספת ע"י ידע Mai קאמר ושלימות יתרה מזו — בלימוד עמוק, ומכ"ז אין חשש להගיונותא (להעדר הלימות) שייהי בלימוד השטחי מכיוון שיש מע' בלימוד שיעור קבוע כל יום מצד חי' נפשו. ויש לתרץ בדוחק. דאי"ז דומה להגיונותא שיש בלימוד הרמב"ם כМОון.

אזכור החומר

— ד —

ו) אבל אחכ"ז נ' דדוחק לפרש כך בכוונה כ"ק אד"ש, ומסתבר טפי לומר דכוונה כ"ק אד"ש דעתנו לשיעור התניא הוא דוקא באמ ידע Mai קאמר כפשטות הלשון, וכదוכח מזה שמדובר השיעור התניא לשיעור הרמב"ם — שם לכאר' פשוט שצ"ל הבנה והשגה (וכמשנת"ל) והגמ שיש לדוחות (כנ"ל).

ויתירה מזו י"ל, דגם בשיעור רמב"ם א"צ בידע Mai קאמר (וכדמשמע מהשיטה דבין המצרים הנ"ל). דהרי בסיבת לימוד הרמב"ם — מובן דישנם עוד טעמי בנוסף להטעמים המפורשים (וכMOVED ממשנת"ת בכ"מ בשיחות בנוגע לשיעור חת"ת וראיה בהמצוין בפתח עניינים דאג"ק אד"ש (על כל הלקוי) ערך חת"ת. ומרומו בדברי כ"ק אד"ש בהשicha דLİמוד הרמב"ם במש"ב "ומפני טעמי אלו ועוד טעמי").

^{אזכור החומר} שלפי"ז י"ל, דלאין טעמי א"צ בהבנה והשגה, ובפרט — שא' הטעמי ה"ה העניין דאחדות ישראל, שלכאר' אי"ז שיק דוקא להבנה והשגה (והגמ שההדגשה העיקרית היא על אחדות ישראל ע"י לימוד התורה — י"ל דאין הכוונה למאות ת"ת, דבתחשבע"פ צ"ל ידע Mai קאמר, כ"א לתלמוד תורה מצ"ע, ופשט) וראיה לקמן סוס"ז — דיל"ע מהו עיקר הטעם וכו', ומשיחות דכ"ק אד"ש כמ"פ שצ"ל הבנה בהלימוד רמב"ם — י"ל דאין ראייה. دمش הכוונה מצד מצוות ת"ת אבל לא מצד העניין לשיעור רמב"ם (ועד"ז מובן בנוגע לחת"ת ג"כ דהשלילה בכ"מ בשיחות כ"ק אד"ש על אי-הבנה בחת"ת וכו' — אינה מצד גדריה דחת"ת, אלא מצד העניין דחת"ת וכיו"ב).

ולפי"ז י"ל ג"כ דהחשש ברמב"ם שלימוד בשתיות, אינה מצד עניינו לשיעור רמב"ם כ"א מצד המצווה דחת"ת, ועדשנת"ל בנוגע לשיעור התניא דהחשש הוא בהגיגותא שיהיה ע"ז במצוות ת"ת שלו.

אבל כ"ז דוחק הוא כMOVED וצ"ל דעתנו מצוות ת"ת כפשט ואכ"מ. ויש להוכיח כך מההבדל בין שיעורי חת"ת לרמב"ם בנוגע לת"ב. דבשיעור חת"ת אין דוחין אותם

למוצאי ת"ב (לקו"ש ח"ט ע' 254) משא"כ רmb"m (כמפורט בהמורה שיעור שהוגה ע"י כ"ק אד"ש)¹.

— ה —

ז) ולפי הנ"ל עצ"ע בהתיווך בשיחות כ"ק אד"ש בנווגע לשיעור חניא (דבנוגע לשיעור רmb"m י"ל דגם בהשיכחה דש"פ מטו"מ א"ז בא בהמשך למש"כ דא"צ בידע Mai קאמר, כ"א למש"כ בנווגע להוספה בשיעורי תורה הכלליים הנ"ל).

והנה בשיכחה הנ"ל דימי בין המצרים, צ"ק דיזוק הלשון. רזל"ק: "ושלא כדעת הטועים או די שיעורדים זיינען (נאר) אלץ א חלק פון מצות תלמוד תורה", דמוזה משמע (מש"כ "נאר" בסוגרים) דבא מחלוקת העניין (גם שלא לפיקודו דעת הטועים) יש בו גם הטעם מצות ת"ת, ורק דבא לשלוול דעת הטועים דס"ל זה הוא רק בתור חלק מצות ת"ת, וע"ז אומר דישנם עוד טעמים — הטעם דחיי נפשו שהוא יشنנו גם במקרה לא ידע Mai קאמר.

ועוד"ז יל"ר כנ"ל ממש"כ "נאר בעיקר זיינען די שיעורי חת"ת נוגע לחיה נפשו". שמוזה משמע דעתך הטעם דחת"ת הריב"ז משום חיי נפשו, אבל יש בו גם הטעם מצות ת"ת [ובכ"מ ממש"כ בהערה 62 על המילאים, נאר בעיקר זיינען די שיעורי חת"ת נוגע וכו'] — רזל"ק: נוסף לה שגム מצד החיב חייב כא"א מישראל ללימוד כל חלקי תושבע"פ כול ספר התניא, עכ"פ לפי הבנתו והשגתו].

ועפי"ז צ"ב קצת — במש"כ דגם בנווגע לשיעור התניא מקיימה גם במקרה לא ידע Mai קאמר, דלאו — מכיוון שיש בו גם הטעם דקיים מצות ת"ת ז.א. דנוסף על המצויה הכללית דת"ת יشنנו עניין מיוחד לקיום מצות ת"ת בתושב"כ דתורת הנגלה (חומר) ובתוסב"כ דדא"ח (תניא) ובתහילים (וכודם שמע מכ"מ בשיחות כ"ק אד"ש — ראהoko"ש ח"ח ע' 250 שזה ה"מנימום" לדימון התורה בנגלה ובנסתר וכו', ועכ"ז אין להוכיח מכאן וכמובן דיל"ר דאי"ז מצד מצות ת"ת וכו') א"כ מצד העניין מצות ת"ת שבו אינו מקיימו כ"א במקרה ידע Mai קאמר.

ועכ"ל, מכיוון דעתך עניין דשיעור חת"ת אי"ז שייך למצות ת"ת מילא מקיימים גם במקרה לא ידע Mai קאמר.

[ולפי"ז יל"ע בנווגע לשיעורי רmb"m מהי עיקר עניינים (וראה גם לעיל אות ד') אם

1) רצ"ל — דגם אם לומד החת"ת בהבנה והשגה מכיוון דאי"ז עניינו — מותר לומדו בת"ב, [וכמובן בפמ"ג בא"א או"ח ס"ג סק"א (ועי"ש לבבשי שוד) דמשורה מותר לומר איזהו מקום בת"ב — כיווןuai"ז נחשב לימוד, הגם דלאו עניינו דאי"ז מקום הוא בלימוד דוקא — עי"ש בס"ג ס"א בשוו"ע. ובשו"ע אודה"ז ס"ב, כי דצ"ל להבין וכו']. מ"מ אי"ז נחשב לימוד וראה לקמן אותן י.יג. הבהיר באו"א קצת]. משא"כ ברmb"m דנק' לימוד התורה שאסור בת"ב (וראה בזה בהערה 12 בפרטיות).

הענין דקיים מצות ת"ת דכל התורה כולה והמצוה DIDIUTA הדריך הבנתה והשגתה, או שאילו הטעמים שבזה כנ"ל אוט ו' (כולל ג' הענין שחייב CAO'A ללימוד כל חלק התורה לפי הבנתו והשגתו גם אם לע"ע הבנתו והשגתו היא באופן דלא ידע מי אמר כפשותו), ובפשטות — מריבוי השיחות ממשמע דעתך עניינה — הענין דקיים מצות ת"ת דכל התורה כולה, וראה בלקו"ש כי-כ"ד טבת ש.ז (בארכחה ושם) ס"ט "... בההצעה ע"ד לימוד שיעור קבוע בספר משנה תורה להרמב"ם בכל יום ... שתוכן לימוד ספר זה, הוא לימוד תורה שבעל פה כולה" (ומכוואר שם, דמעלה זו ישנה גם לאדה"ז וכור' עיי"ש). ומשמע שם — דהחותן (והעיקר) דylimod ספר הרמב"ם הוא לימוד תושבע"פ כולה וכור' (ובהמשך שם דישנם עוד כו"כ מעילות בהענין דאחדות ישראל בylimod אחד, ובזה גופא בדברי הלכה וכור').

— ו —

ח) ולפי"ז י"ל, דאה"ן מצד מצות ת"ת לחוד אינו מקיים הענין לשיעור תניא כ"א כשייש לו "הבנה והשגה כדoroush". אבל מכיוון דבעיקר ה"ה נוגעים לחיי נפשו (לא רק מצות ת"ת) לכן מקיימו גם بلا ידע מי אמר. (וכמו שמקיים הענין לשיעור חומש גם بلا ידע מי אמר כי שם אף' מצד מצות ת"ת אצ"ל בידע מי אמר) ה"ג בשיעור התניא. אבל מובן — בבחינתם של מיטותם להבין וכור' צ' שהייה לו הבנה והשגה מצד הענין מצות ת"ת שהוא גם פרט בגדר לשיעורי חת"ת.

ט) ויש לדיקק כנ"ל (נוסף על הדוקים הנ"ל (באות ז')) ממש"כ בהע' 65 שם, (עמ"כ בפנים דיל' דכ"ה (שהצ' בידע מי אמר) גם בנוגע לשיעור התניא) וזיל"ק: ראה ס' השיחות תש"ה ע' 97: דער שיעור לימוד התניא וואס דארף זיין בכל יום ויום, רעדט זיך ניט וועגן די הבנה אין דעם עמוד, נאר פשות זאגען אין לערנען די אותן פון שיעור תניא [תרגום מהנ"ל להילך]: השיעור לימוד התניא שצ"ל בכל יום ויום — לא מדובר אודות הבנה בה לימוד רק — פשוט — לומר וללמוד האותיות של שיעור התניא] עכל"ק.

ולכא"ז צ"ב, דמשם יש להוכיח ההיפך: א' ממש"כ "דער שיעור לימוד תניא", דילכא"ז מכאן — הריא"ז ברור דעתינו לימוד ולא אמרה לחוד כחומר ותחילהים וכור'. ובמהמשך לשונו ג"כ: "רעדט זיך ניט וועגן הבנה אין דעם לימוד" דמכ"ז מוכחה בפשטות דעתינה לימוד ולא אמרה (ורק שהזה גופא צ"ב, אדם אין צורך בהבנת הלימוד — بما נחשב הוא ללימוד, ולפיכך (באות ז') יובן).

(2) ולהעיר מהדיק דל' כ"ק אד"ש — "cdrush". דילכא"ז מכון דריל דא"צ בהבנה והשגה בכלל לא הוליל "cdrush". י"ל דבא לרמז כנ"ל, מצד הענין דת"ת שישנה בחת"ת ג"כ, צ' — לא רק הבנה והשגה סתם אלא — הבנה והשגה cdrush. ומכוון דגם למסקנא — ישנה להענין מצות ת"ת בתור פרט בגדרו לשיעור חת"ת, لكن מוסף "cdrush" לומר מצד זה צ"ל באמת הבנה והשגה מעלייתא, וק"ל.

ב' ממש"כ כפל הלשון: "נאר פשט זאגען אונן לערענען די אותיות" וככ"ז. דנוסף על אמרית האותיות דשיעור תニア צריך גם לימוד (дал"כ הול"ל "זאגן די אותיות" ^{אלאי הולעטן} לחוד, וק"ל).

ג' ויתירה מזו, דבஹמשך דבריו שם מיד אה"ז, שלא הובא בהערה דשיחת כ"ק אד"ש כותב: (תרגום ממש"כ שם): מידי יום ביום, על הלומד להוציא כמה מילים מהשיעור היומי אשר אתם הוא יעביר את היום, והדברים אמרוים הן לבועל עסק והן לישב אهل, עכ"ה שם. ולכארו — מכאן ברור דעתינה לימוד בעיון (ועכ"פ בהבנה — אם לא בהעמeka). דאל"כ איך שיק" "שיזיא כמה מילים ויעביר אתכם את היום". כמובן ולהעין ממה שכותב שם דכ"ה גם בנווגע לבועל עסק). וצ"ב — ההוכחה מסה"ש תש"ה?

אלאי הולעטן

— 2 —

) ויובן כ"ז, בהקדים מה שמצינו בריבוי מקומות (ראה לקו"ש חי"ד עמ' 112 ועוד). דבנוגע לשיעור תלים כתוב שתקנתה כ"ק אדרמ"ר מהוריינ"ץ נ"ע היא "אמרית שיעור תלים" משא"כ בנווגע לשיעור חומש וחニア כתוב "לימוד פרשה חומש" "וילימוד שיעור תニア", ולכארו להנ"ל הול"ל בשלשות "אמירת" וכיו"ב (ודוחק לומר שלא דק, ובפרט עפ"י הידע גודל הדיק לשלונות רבותינו נשיאנו, נוסף על הדיק בתורה בכלל. וגם דוחק לומר דחומר דחומר שיעיר שיכים גם ללימוד — א"כ אי"ז מגדר התקנה. דהרי מדבר בנווגע להתקנה דחתית, וכנ"ל א"ל שלא דק כמובן).

אלאי הולעטן

ויל' — דלהנ"ל יובן, דעיקר עניינים בשיעורי חתית ה"ה מצד חי נפשו (וכל' כ"ק אד"ש דבעיקר ה"ה נוגעים לחי נפשו) ונוסף לזה — יש בו גם משום מצות ת"ת (הינו בתור פרט מגדרו בשיעורי חתית) ולכן באם אין לו הבנה והשגה בשיעור תニア, ג"כ מקיים התקנה דתニア (כד' כ"ק אדר"ש בשיחת ש"פ מטו"מ הנ"ל דמקימי גם שלא ידע Mai קאמר) אבל מכיוון שיש בו גם משום מצות ת"ת (בתור פרט מגדר שיעור תニア), לכן עדיף לומדו בהבנה והשגה³. וד"כ כ"ק אדר"ש בכותבו בכ"מ "לימוד שיעור תニア" וכיו"ב, מכיוון דיש בו גם העניין דLİימוד מצד הדין דמצות ת"ת שצ"ל הבנה והשגה, וג"ז הוא פרט בהתקנה דליימוד חתית, ועוד"ז מובן גם בנווגע השיעור דחומר — דה גם דמצד "חי נפשו" א"צ בהבנה והשגה, ואפי' מצד מצות ת"ת — הרוי בתושב"כ מקיימה גם בלי ידע Mai קאמר, מ"מ — הרוי ישנה שלימוד נוספת בקיום מצות ת"ת ע"י הבנה והשגה כמובן (כנ"ל אות ה') ולכן תקנת שיעור חומש היא גם בלימוד (וראה בזה לקמן

3) ויתירה מזו — בעיון ובהעמeka — הבנה והשגה כדorous. וביחיד ע"ז — ל"ח דמצד התחייבות בשיעור קבוע מראש היר לימוד שטхи. וכנ"ל משיחת כ"ק אדר"ש בדבר לימוד הרמב"ם דאין חשש כזה (מכיוון עדיף המ"ע לשיעור יומי מהמע' דליימוד בהעמeka. או דל"ח זהה — כנ"ל).

אות י"א בסופו). וראה لكمן אותן י"ד בארכוה בנווגע לפ"י רשי' שבשיעור חמוץ היום.

נוסף לכך י"ל, דהכוונה בכמה מקומות במש"כ "לימוד פרשה חמוץ" וכי"ב הוא דמכיון למצות ת"ת מתיקית בתושב"כ גם בלי הבנה והשגה, ממילא הרוי' נק' לימוד על אף שאין בו הבנה⁴, ובלי' כ"ק אדר"ש בלקו"ש ר"ח שבט ש.ז. "שהקריאה בתושב"כ אשר הוכחתי" (אע"פ שאינו מבין) נחשבת לימוד התורה" – ז.א. נוסף למש"כ בהל' ת"ת לאדה"ז (פ"ב סי"ב) דמקיים מצות ולמדותם אותם, הרי נחשב לימוד התורה (וכ"ה בפשטות, ד"ולמדתם אותם" – הינו שנק' לימוד).

משא"כ בתהלים (שלכאו' גם היא מתחושב"כ בנווגע לזה שא"צ בהבנה, מ"מ – לכמה דיעות אין בו גדר ת"ת כלל⁵. וידוע השקורי' בד' המדרש דמעלה אני על אמרת תהלים וכור' כאילו עוסק בנגעים ואוהלות, (ובาง'ק אדר"ש ח"ה ע' רט "ידוע בקשת דוד המלך שיחשב אמרת תהלים כעוסק בנגעים ואהלוות, ובמי"ל נכלל בזה הן עניין של

4) וצע"ק. דלכאו' מכיוון דמותר לאומרו (וללומדו) בת"ב (ליקו"ש ח"ט ע' 254) ע"כ דאי"ז נחسب ללימוד, ע"י בפמ"ג בא"א (או"ח ס"נ סק"א) בנווגע לאיזהו מקוםן, דמותר לאומרו בבית האבל, וכמו שמותר לאומרו בת"ב – כיוון שאינו נחשב ללימוד, וכ"כ שם בלבושים שרד בכונת המג"א. אמנים – בשו"ע אדה"ז ס"נ ס"ג כי בזה"ל: יש מקומות שא"א איזהו מקוםן בבית האבל מפני שאסור בת"ת, ואין זה נכון שכל שהוא סדר היום א"ב משום ת"ת לאבל כמשית' בס"י תקנ"ד, עכל"ק, ודיק' בלשונו הק' לכחוב "אי"ב משום ח"ת לאבל", וייל דלי' דלי' נק', אבל א"ב האיסור דת"ת לאבל מכיוון שהוא סדר היום (וכ"מ במחה"ש שם ג"כ), וא"כ – בניירוד' ג"כ – הגם שמותר לאומרו בת"ב, אבל לימוד נק' דמקיים בו מצות ולמדותם אותם, רק "אין בו משום ת"ת לאבל" (ודלא כהפמ"ג ולבושים שרד הנו"ל).

ובזה יתרוץ מה שצ"ע לכאר' (וראה לעיל העירה) בהתייר לומר איזהו מקוםן בת"ב מכיוון שא"ז נחسب ללימוד, דלכאו' עניינו איזהו מקוםן הוא בלימוד דוקא – עי"ש בס"נ ס"א בשו"ע (ודאדה"ז) – שתיקונה כדי שייכה האדם ללימוד כל יום מקרא משנה ותלמוד וכו', ובשו"ע אדה"ז שם ס"ב (ממג"א שם) – דצ' להבין וכור' ואלה'ה אינו עולה לו ללימוד משנה ותלמוד (רבאינו מבין – אינו נחسب ללימוד).

אבל להנ"ל בדעת אדה"ז יתרוץ, כי לימוד נק', ורק "אי"ב משום ת"ת לאבל" מכיוון שזה סדר היום, והרוי' ע"ד דברים הרעים שבירמי'ה וכי"ב – שמותר לאומרים בת"ב (– שו"ע סתקנ"ד ס"ג) מכיוון דאי"ז בגדיר "משמעותי לב" (ויל' – דמכיון שזה סדר היום וקבע לאומרו א"ז מעורר שמחה וכי"ב, וכਮבוואר בדאה"ח בנווגע לחתונוג, דתענוג תמידי אינו תענוג. ועד הביר' לאידין גיסא בהא רטוף ברכה א"ב משום בקשת צרכי' בשבת – מכיוון דאי"ז מעורר צער וכי"ב, כי זה טופס ברכה ורגיל לאומרו וזה בזה لكمן אותן יג' ובהערה 20 – מה שיש לדון בזה בכלל, ובנווגע לשיעור ת"ת בפרט – אם יש לומר בו ההסברה הנ"ל בסדר היום. ובנסיבות הדבר שא"א כן בנווגע ללימוד הרמב"ם – עי"ש).

5) וראה בליקו"ש כ-כך טבת ש.ז. בנווגע לנ"ך בכלל, רהgem שהJOB הלימוד דתחושב"כ כוללת גם נ"ך (כמ"ש בהל' ת"ת לאדה"ז קפ"א ס"ד. ושם ס"א לעניין הלימוד עם תינוקות וראה פ"ב סוס"ט). אבל זהו עד' חיב ללימוד הגדות שאינה בגדיר המצווה DID'UT התורה. ומביא שם מפ"א ס"ז ד"ל' נהגו עכשו ללמד להתינוק כל החנוך ככימיהם ורק תורה לבדה, ומביא מקו"א שם סק"א, ושם תחכו, א' בכיאור דעת רשי': דגבאים וכתובים ניתנו אח"כ ולא עלייהו קרא Dolmadthim כו'.

תפלה (עיין ברכות ד, ע"ב) והן עניין של תורה" ומשמע קצת דעתנו כתורה ג"כ. ויל' דאי"ז העניין דלימוד התורה מצד מצות ת"ת, כ"א העניין דתורה מצ"ע, ודוחק) ועוד"ז בנוגע לאמירת תהילים בלילה, דלאכו"כ אין בו האסור (עפ"י כתהאריז"ל) לומר מקרה בלילה (ראה בהנסמן בס' בצל החכמה ע' 219, ובס' שמירת הגוף והנפש סימן פ"ד אבל איןו מנהג חב"ד ונראה לקמן העירה 14.

1234567 אוצר החכמה

כי גדרו דתהלים איןו העניין דלימוד כ"א בקשה ותחינה — שירות ותשבחות (ובזה מתרץ השאלה בנוגע לאמירת תהילים בלילה ע"י דוד המלך ע"ה) ועייג"כ ב מג"א (סתקנ"ד סק"ו) בנוגע לתחלים בת"ב — ד"ב מדינה זו נהגים לאמרם במנחה אע"ג דאסור בת"ת כל היום צ"ל דס"ל כיוון שאמרם דרך בקשה שרי לאומרים במנחה". וכ"ה מנהג חב"ד⁶.

אוצר החכמה

ולכן בדיקת והדגשה — גבי תהילים מוכא הלשון בכ"מ "אמירת תהילים" וק"ל (וראה גם ^{אוצר החכמה}לקו"ש חכ"ו עמ' 400 מכתב כ"ק אד"ש, זול"ק: ספר תהילים הוא בדוגמה התורה ... והחילוק ביניהם יש להבין ממרז"ל (ברכות ג, ב) ר"א אומר עד חצות לילה הי' עוסק בד"ת, מכאן ואלך בשירות ותשבחות, עכל"ק ועיינ"ש הלהה. וכਮבוואר דחלוקים, דתורה בכלל — עניינה ד"ת משא"כ תהילים עניינה, שירות ותשבחות וכו'). הינו ריש הבדל בין בח"י תורה לתחלים כדמותם שם)⁷.

6) והנה בליקוי"ש ויגש ש.ג. (בס"ה) בנוגע להסגולת ולימוד התורה בדרך — כי ראם נאמר הבci' דזכות מעשה המצויה דת"ת גדולה — שמנגינה על האדם "מפסיק לימוד התורה למיגרש, ואפילו קריית פסוקים לחוד, כלשון הרמב"ם ... (הלו' ע"ז פ"א הי"ב) "שקרוא פסוקין ומומרו מתחלים", שהרי מקיים מצות ת"ת (משא"כ — באם הסגולת הוא מצד זה שהتورה מתאחדת עם העוסק בתורה וכו' אי"ז כ"א בלימוד לעיון).

ומשמע להדייא, דישנה לקיום המצויה דת"ת ע"י אמירת פסוקי תהילים לחוד (ועד כדי כך — שזכותו גדולה להגן עליו בדרך) [ועיג"כ שם ס"ז ד"מקרה מגילה הוא ג"כ ת"ת. קריית פסוקים של תורה, ובהערה 45 שם: דגם באינו מכין מקיים מצות ת"ת מכיוון שהוא תושב"כ].

ואויל' דמיורי בקורסו באופן לימוד וכו', ועד לימוד למיגרש שהובא שם, Dao הריני⁸ מקיים מצות ת"ת, משא"כ באמירת תהילים עד הרגיל באופן דבקשות ותחנונים. ייל' דאי"ז לימוד התורה כלל, כ"א "אמירה" גרידתא.

ולהעדר משו"ע או"ח (ודדרה"ז) סמ"ו ס"ט (ס"ח) שאע"פ שאומרים פסוקים הרבה ברכה"ת אין לחוש לוזה, הויאל ואמורים אותם דרך תחנונים ולא דרך לימוד וקריאה בתורה. (ווי"ח ע"ז) וכן ניל' בפנים בנוגע לת"ב דנוהגים לומר תהילים במנחה כיוון שהוא דרך בקשה. והתקנה דחת"ת אינה העניין דקריאה לשם לימוד תהילים וכו' כמובן.

7) ולהעיר דמכיוון דתקנה דתהלים לכאר' עניינה בקשות ותחנונים — שירות ותשבחות וכו', וכ"מ מכ"כ שיחות ומכתבים דרכותינו נשיאנו (וראה בקובץ מכתבים על אמירת תהילים שבסוף תהילים אהל יוסף יצחק, ובכ"מ) א"כ כדאי ועדיף להבינו וכו', וכך שצ' לדעת פירוש המילות בתפילה, ותפלה بلا כוונה בגוף בלבד נשמה, ולאידך גיסא מוכן דגם באם איןנו מבינו וכו' יוצא יד"ח העניין דאמירת תהילים. ובמ"ש מזה שבתפלה אפי' באם מושלת מהכוונה הכללית דעתך לפני ה' אינה תפלה בטילה (עי'

— ח —

יא) ועפ"י יובנו הדיקונים הנ"ל (באות ט') ממש"כ בסה"ש תש"ה, דבאמת צ' גם הבנה השגה בשיעור חת"ת, ומשו"ה כי "דער שיעור לימוד תנייא" וכ"ו אבל א"ז עיקר עניינה, עיקר עניינה אינה הבנה. זומש"כ "רעדט זיך ניט וועגן הבנה אין רעם לימוד", ועוד"ז – "זאגען און לערנען" ז.א. דבאמ לא שייך אצלו "לערנען" (ליימוד) – שהיה לכיה"פ "זאגען" (אמירה), וזה"כ במש"כ שצ' להוציא שתי רعيונות וכו' בתור פרט נוסף ולא מצד עיקר עניינו דהחת"ת.

אבל כ"ז דוחק הוא בלשון קדשו, וטפי מסתברא למימר בכוונת קדשו דא"צ בהבנה עמוקה בה לימוד כ"א "זאגען און לערנען" ז.א. לימוד למיגרש (ותוך כדי כך – להוציא ב' רعيונות להעביר אתם את היום וכו') ולהעיר – מד' כ"ק אד"ש בהשicha דליימוד הרמב"ם שאין חרושים לליימוד שטחי וכו'. ולהעיר ג"כ ממכתב כ"ק אד"ש (באג"ק ח"ה ע' קכ"ה) וול"ק: ילמד למיגרש את השיעור כפי שנחלק התנייא בהיום יום עכל"ק – ומשמעותו כנ"ל דעתינו לימוד למיגרש.

אמנם א"ז נ' וכמש"כ בהשicha הנ"ל בין המצרים וכו' דא"צ בהבנה כלל, ואשר על כך – הביא ממש"כ בסה"ש תש"ה הנ"ל דין הכוונה על הבנה שבליימוד כ"א על אמרית האותיות ועכצל כנ"ל, עיקר עניינה "זאגען די אותיות", ונוסף לזה – ישנו גם העניין ד"לערנען די אותיות" (ומקדים "זאגען" ל"לערנען" ודו"ק) ומשו"ה צ"ל לימוד (גם) בהבנה – אבל ביחיד עם זה אין חשש אם יהיה לימיוד שטחי ולמיגרש כי⁸ ההבנה המعمיקה וכו' אינה גדר ופרט בשיעורי חת"ת כ"א שלימות בפני"ע במצבות ת"ת.

וז"כ כ"ק אד"ש בהשicha דליימוד הרמב"ם דין חש בליימודו השטחי, ועוד"ז – ממש"כ באג"ק – ל"מיגרש", וק"ל [אבל צע"ק, דלאכו' למה כתוב "ליימוד פרשה חמוש" דלאכו' השלים הנוספת בתושב"כ ע"י הבנה (כמשנת' באות י') אינה גדר לשיעור חת"ת, וא"ל זו"א והו פרט בשיעור חת"ת, מצ"ג לפ"ז מה החלוק בין חמוש לתנייא (בהשicha הלימוד הרמב"ם) ואויל' כמשנת'יל (אות י') שבתושב"כ הרוי' נק' לימיוד גם בלי הבנה מכיוון דמקיים מצות ת"ת].

בליקו"ש ח"ד ע' 223, רשם – מתניה פל"ח). וה גם דר"ח הלוי כי כך בחידושיו לרמב"ס הל' תפלה פ"ד (וכ"כ בליקו"ש ח"ט ע' 128, ועיינ"כ בליקוטי ביאורים על התניא ח"ב ע' מג. ועוד) דבלעדת – התפללה בטלה, מ"מ אין לעשות כן למעשה (ליקו"ש ח"ד ע' 223 הנ"ל). עאכו"כ – בנווגע להכוונה ופירוש המילות, גם לר"ח הלוי שלילתא אינה מבטלת התפללה (עי"ש בחיי ר"ח הלויעהרמב"ס), ועאכו"כ בנווגע לתחלים שאינה תפילה ממש כ"א תחנונים וכיו"ב (והרי תפלה ותחנונים חולקים בגדריהם בכ"כ פרטם וראה בריש תחלים אהל יוסף יצחק מעבר לשער – הוועתק בספר המנהגים ע' 17 בנווגע למןץ גור עניך בימים שא"א בהם תחנון, שא"א אותו בתור סדר התפללה כ"א בסדר תחנונים, וכavanaugh רבות).

8) ולהעיר מס' ח"ט ע' 19 ד ספר התנייא הוא עמוק ביותר ותוספים רק את השטיחות בלבד.

יב) וזהו התיוון והשיחות בקשר ללימוד התניא – כי עיקר עניינה הוא "ח'י נפשו" ומשו"ה – גם מי שלא ידע מאי אמר מקיים התקנה דחת"ת אבל ביחד עם זה ישנו פרט נוסף בגדורי חת"ת שימושו"ז מי שביכולתו להבין וכו' – למדנו בהבנה והשגה (שתחית – עכ"פ).

אבל כ"ז בקשר לשיעור תניא, משא"כ בקשר לשיעור רמב"ם י"ל דמעיקרא עניינו הוא בהבנה והשגה דוקא, ואלה אינו מקיים כללות עניינו לשיעור הרמב"ם – שהוא לכאר' בעיקר מצד המע' דלימוד וידיעת ההלכות דכל תושבע"פ כולה (וראה לעיל אות ז' בסופו ואות ד').

ובזה א"ש מש"כ בהשicha דליימוד הרמב"ם, דמשיעור חומש היום א"א להוכיח של"ח ללימוד שטחי מכיוון דמקיים חקנת חת"ת בקשר לחומש גם בלי ידע Mai קאמר, משא"כ בשיעור תניא דתקנתה היא באופן של לימוד דוקא, ובכ"ז לא חישין שילמוד בשתחיות, ע"כ דלא חששו לזה (אם כי בעיקר – אין עניינה דחת"ת ללימוד אבל יש בה גם הפרט בתורה תקנה דחת"ת – להבין וכו').

ואין לדחות (כנ"ל ס"ה) דאינו דומה לרמב"ם מכיוון שבתניא י"ל דאין חשש בלימוד השטхи כי בלא"ה יש בו העניין דחיי נפשו, משא"כ ברמב"ם – שענינה לימוד וידיעת התורה י"ל דעתך שהיה' הבנה כדorous – דז"א, בדתניא לא סגי לנו בהענין דחיי נפשו לחזר, כי א' הפרטים בתקנה דתניא היא הבנה והשגה וכו', וא"כ יש ללימוד מכאן לרמב"ם (שבה כל עניינה הבנה והשגה) דל"ח ללימוד שטхи.

אבל לאידך גיסא מובן בפשטות מצד אין טעמי בלימוד הרמב"ם – אחדות ישראל וכיו"ב, יש לו ללימוד שיעור הרמב"ם⁹ גם באם אינו מבינו כלל ולא ידע Mai קאמר, על אף שאין בו קיום עיקר עניין השיעור רמב"ם. ולא גרע ממש"כ בהל' חת"ת לאדה"ז פ"ב סי"ג, דאפי' בתושבע"פ – גם כשהאינו מבין ונחשב ליום כלל, מ"מ – "יש לו לאדם לעסוק בכל התורה גם בדברים שלא יכול להבין, ולעת' ליזכה להבין ולהשיג כל התורה שעסוק בה בעוה"ז ולא השיגה מקוצר דעתו" וא"כ – עי"ז היה לו המע' דלימוד כל התורה כולה לעת'ל. (ועוד"ז – מצד ההתקשרות לנשיא הדור שליט"א מחולל התקנה וכו' – וכמברואר בכ"מ, וראה ג"כ אג"ק אד"ש ח"ג ע' רמ"ג (ובכ"מ). בהתקשרות הנפעלת ע"י לימוד שיעורי חת"ת וקיים התקנות דכ"ק אדמור' מוהררי"ץ נ"ע)¹⁰.

9) ויל"ע – דלכאר' ההדגשה היא על אחדות ישראל ע"י לימוד התורה דוקא, ולא סתם אחדות ישראל, ומכיון דאינו יוצא יד"ח בלי הבנה אי"ז לימוד התורה, וראה לעיל אותן זו.

10) ויל"ע בקשר ללימוד הרמב"ם, והתקשרות לכ"ק אד"ש שע"ז – אם גם באינו מבין וכו'. דלכאר' י"ל דאי"ז בכלל קיום התקנה שהיא בעיקר בהבנה והשגה דיקא, ו"אינו נחשב ליום כלל" (הלו' חת"ת לאדה"ז פ"ב סי"ג), אבל נ' דז"א וכפשות.

- ט -

[224567]

יג) והיווצה מכ"ז (לע"ע): דשיעור חומש א"צ בהבנה כלל מצד התקנה דשיעור חת"ת (וראה ל�מן באות יד בעניין פרש"י) הגם שישנה מע' בהבנה והשגה אבל לכאר' אי"ז פרט בהתקנה דשיעורי חת"ת (וראה לעיל אותן י"א בסופו דעתך בזה, ויל' דהוא עכ"פ — פרט בגדר דשיעורי חת"ת. ולפי"ז דומה שיעור חומש לתניא¹¹, שבעיקר אין עניינה הבנה אבל ישנה גם מע' דהבנה בתור פרט נוספת בהתקנה, אמן נת"ל שז"א, וכדמ舍מע מהשicha דליימוד הרמב"ם דחלוקים בעניהם וע"כ כנ"ל דאי"ז פרט בהתקנת חת"ת).

ובשיעור תחילים, מלכתחילה אין עניינה כ"א אמרה לחוד וכדמ舍מע בכ"מ. וא"צ בהבנה כלל וכלל (וראה לעיל אותן י"ה בע"ז — רמ"מ מצד העניין DIDDEUT פירוש המילות בתפלה כדי שייהי בהבנה וכו'), ותפלה بلا כוונה בגוף בלי נשמה, אבל לאידן גיסא יוצאה יד"ח גם בלי כוונה וועאכו"כ בתהלים דהוא תחוננים לחוד)..

ובשיעור תניא עיקר עניינה הריב"ז מצד עצם חי נפשו, אבל ישנה גם הפרט דקיים מוצאות חת"ת, ומה"ט — מי שביכולתו להבין וכו' צ' ללימודו בהבנה¹² אבל מקימה גם بلا ידע Mai קאמר. וישנה מע' נוספת ע"י הבנה עמוקה וכו' אבל אי"ז מצד התקנה

[אברה הרכבתה]

11) ולהעיר מהדמיון בכ"מ בינויהם, רתניא הוא תושב"כ דרא"ח וכו', ובכ"מ מדרמן בינויהם — גם בוגע לזה שבתושב"כ עיקר עניינה הוא הדיקוק באוטויתה ולא ההבנה השכלית שבענין (ראה ליקו"ש ח"ב ע' 184-182). ובכ"מ — גם בוגע לזה שא"א להבין מואמה בתניא, וכמו שאין לנו הבנה בחומש וכו' (וכ"ה ברשימת כ"ק אדמור' מוהרבי"צ נ"ע בס' קיצורים והערות לתניא ע' קכו) וראה בהמצוין בס' תפארת התניא ע' 43 והלאה.

12) ובכ"ז מותר לאומרו בת"ב, והבי' בזה — ראה לעיל הערה | מכיוון דאי"ז (עיקר) עניינו להיות בהבנה ויתירה מזו — נת"ל בהערה 4 לדעת אדה"ז, ובדבר שהוא סדר היום אף שדינו כלימוד — מ"מ "אי"ז משום חת"ת לאבל", ועד"ז בת"ב.

אמנם עצ"ק, ושלכאר' — הכל' בזה שסדר היום מותר לאומרו בת"ב, הגם שנקי' לימוד — נת"ל (באות י' כי אי"ז מעורר שמחה וכו'). ולפי"ז צ"ב [נדוסף ע"י הקושי בהסברה זו כשלעצמה, דלפי"ז אמר משמייטים (בתפלה שחרית) שיר של יום ואין כלקינו וכו'ב, ודוחק לומר דאי"ז סדר היום ממש כמו אייזהו מקום וכו'). אם כי כן מבואר במג"א (סתקנ"ט סק"ז) בוגע לפיטום הקטרות וסדר הקרבנות "دلלא מיקרי סדר היום כיון שאין כל אדם אומר אותו", אבל לכאר' אי"ז מתחאים לבי הנ"ל, דהרי מכיוון דהוא אומר אותו אי"ז גורם לו ל"משמעות לב" ביוון דרגיל בזה כנ"ל, ודוחק (קצת) לומר שלא פלוג רבנן, ואכ"מ. ועוד נסיף ע"ז צ"ב] בוגע לחת"ת, דהרי מכיוון דכל יום ה"ה אומר פרשה אחרת לענין אחר אי"ז עניין תמידי שנורע מהשפעה וכו'.

וראה — יתרה מזו — בשערת (סתקנ"ד סק"ד) בשם הכרבי יוסף, דל轄מוד סדר המעמדות — אף שלומד يوم ביום — אסור לאומרו גם במנחה, (ושם הריב"ז "תמידים כסדרם" — אותו עניין מיד שבוע שבתור), וצ"ע אמר עדריך שיעור חת"ת שאומרו במנחה (ספר המנהיגים ע' 47), מסדר המעמדות למי שרוגיל לאומן, והגמ' ש"יל דהאיסור לדסור המעדות הוא מטעם "שאין כל אדם אומר אותו" (כלשון המג"א הנ"ל) — הנה נסיף ע"זداول' ייל כן גם בוגע לחת"ת (ווצ"ע בזה) — עוד זאת: שלכאר' להבי'

דשיעור חתית שענינה הוא "למיגרס" לחוד כ"א בתור השלים רקיום מצות ח"ת (כנ"ל את י"א)..

ובשיעור רמב"ם, עיקר ענינה (לכאו) היא הבנה והשגה דיקא (ועדייף באם יהי' בלימוד עמוק).¹³ ולאידך גיסא מובן גם בשלא ידע מי אמר יש לו ללמידה שיעור הרמב"ם מצד שאר הטעמים שישנם בלימוד הרמב"ם (ככל את יב) וק"ל.

— יוד —

יב) ומה שעצ"ע בכ"ז – דלאכאו' משיחות כ"ק אדר"ש הנ"ל (הן בהשכה דליימוד הרמב"ם והן בהשכה דבין המצרים) משמע דהתקנה דשיעור חמוץ היומי מקיים גם שלא ידע מי אמר (וכל השקוט היה רק בנוגע לשיעור תנייא – שדעת הטוענים

הנ"ל בהתייר סדר היום מטעם דאייז מעורר שמחה, לכאו' צ"ל כן גם בדבר "שאין כל אדם אומר אותו" (וכנ"ל בנוגע לפיטום הקטורת וסדר הקרבנות).
וצ"ל בהתייר סדר היום בא"א – דהרי"ז חלק מסדר התפללה וכיו"ב, ז.א. דגם דיש בו העניין דת"ת, ועוד כדי כך – שהו עיקר ענינו (באיזהו מקום) שהוא שעניינו הוא מחמת קיום מצות ח"ת שליש במקרא וכו', שכן כשהיאנו מבין אנו עולה לו וכו' – כנ"ל באות י) – מ"מ מכיוון שנכנס בתורו "סדר היום" התירו לו. כיוון שי"ב גם העניין סדר היום, משא"כ בדבר שאין כל אדם אומר אותו אייז נכנס בגדר סדר היום, והרי"ז הוכח ע"ז שאינו סדר היום.
ולפי"ז צ"ל בנוגע לחתית, דגם שאולי דעתו בדבר שאינו כל אדם אומר אותו, מ"מ מיקרי "סדר היום" – אף שי"ב העניין דת"ת, מ"מ יש בו גם העניין סדר היום, (עוד) שיעיקר ענינו הוא מצד "חייב נפשו". משא"כ ברמב"ם – דין ענינו מצד "חייב נפשו" כ"א לקיים המצווה DIDUT ההוראה וכו' אייז נכנס בגדר סדר היום, ולכן לא התירו לאומרו וללומדו בת"ב (כמפורט בהמורה שיעור), ודוחק, ועכ"ע בכ"ז.

יב) ולהעיר – ממש"כ כ"ק אדר"ש בהחשש דליימוד השטхи, רע"י שמתבונן שלומד תורה ה' יגיע להמסקנה שאין מותאים ללימוד תורה ה' בשתחיות. והנה בהמשך השicha שם ס"ד – אי': דע"י לימוד ג' פרקים ליום יכול להיות חסרון לימודי תורה לעיינה ובחזוב דלאפשר לה ולהחדש וכו', דבלימוד ג' פ' ליום קשה ללימוד כל ההלכות בעיון ופלפול וכיו"ב, עד שיכול להיות שיהי לימוד שטхи (וכנ"ל), ולכן כדי – שהשייכים ללימוד בעמeka ילמדו (בתוספת לג' פ' ליום) הלכה אחת, ועכ"פ פרט א' בשיעור היומי (ג' פ') בעיון ופלפול וכו' ענדך"ק.

ויש לדיריך מה, דהlimod בעמeka וכו' אינה גדרה דשיעור רמב"ם, כ"א בתור דבר (וענין) נוסף. דאותם השייכים זהה דוקא כדי שלימדו הלכה אחת וכו' בפלפול, ויל"ע בזה.
ומובן ג' ב'. דיש לחלק בין לימוד שטхи ללימוד שאינו לעיינה, ז.א. דגם ובין הכללית לשיעור רמב"ם – לימודי בעיון וכדמשמע מהמשך השicha כנ"ל, מ"מ נ" דצ"ל ללימוד שלא בשתחיות, דליימוד שטхи הוא חסרון נוסף מותאים בכלל ללימוד תורה ה' וככ"ל.
וזולהעיר מהנת"ל (אות ב) בכוונת כ"ק אדר"ש דין חש בLIMITOD השטхи (כדמותו משיעורי תנייא) – דיל"פ בב' אופנים: אי כוונתו دقדייafi ללימוד שטхи. וב"מ מהמשך השicha במס"כ דשיך (ע"י לימוד ג' פ' ליום) שיהי חסרון בעמeka ועוד ללימוד שטхи (ומוסף: "וכנ"ל"), ולכן כדי ללימוד הלכה אחת

אוצר החכמה

(ששולם כ"ק אד"ש) דשונה לימוד התניא מלימוד החומר, כיון דחומר **היא מתושב**^ב במקיימה גם بلا ידע Mai קאמר). וצ"ב – דלכ"ו התקנה דשיעור חומר היא לימוד פרשה עם פירושי (כמפורט בכל המיקומות), ופירושי – היא בתושבע^ב שצ"ל בהבנה והשגה?

ולפי"ז צ"ב ג"כ בהשicha דLİMΟD הRAMB"ם, במש"כ דין ראי' מלימוד שיעור חומר היומי בנוגע להחשש **שייה** בלמידה שטחי כי מקיימה גם במקרה לא ידע Mai קאמר, והרי יש להוכיח כן מפירושי שהיא גם חלק מהתקנה דLİMΟD שיעור חומר היומי?

ויל' בזה בדוחק, עפ"מ"ש בלקו"ת (ויקרא ה, ד – שה"ש ג, סע"ג) דLİMΟD מדרש רבה ושאר המדרשים הוא בכלל השלייש במקרא (шибילש אדם שנוטיו בהן – שליש במקרא, שליש במשנה, ושליש בתלמוד) לפי **שם** מדרשי מקראות (ועי"ש, מגמ' ופירושי ברכות יא, ב – דמדרש הוא קרוב **למקרא**, וכן מביא מנדרים ל"ו סע"ד – עי"ש). ובתווך עם מש"כ בהלכות ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"א דמדרש תורה כגון ספרא וספרי וכלה"ג **הן** בכלל שליש שבמשנה – בספרא וספרי וכלה' **הן הלכות וגופי התורה** וכמו המשנה ממש, משא"כ בלמידה מדר"ר ושאר מדרשים וכלה' דין עניינים הלכות ועי"ב כ"א מוסר ה' ואגדות שעל המקרא, עי"ש (ובליקו"ש י"ט כסלו תשמ"ח העורה 42 כ' דכן הוא גם בנוגע **לפירושי המקראות שבס' קבלה ופנימיות התורה** דינים שליש מקרא).

ולפי"ז י"ל, דכ"ה גם בנוגע **לפירושי** שדרינו כמקרא מכיוון שאין עניינו הלכות וכלה' כמו ספרי וספרא (שהם כהמשנה ממש). ויל' – דעת"ז הוא גם בנוגע זהה שבתושב^ב א"צ בהבנה והשגה, **פירושי** בכלל מקרא ותושב^ב הוא לעניין זה – ועי' בשו"ע אדה"ז או"ח ס"ג (ממ"א שם סק"ב) ס"ב בנוגע לкриיאת תמיד פרק אייזה מקוםן, וביריתא דר' **ישמעאל שחיקנו** "כדי שיזכה אדם ללימוד כל יום מקרא משנה ותלמוד" (שם ס"א) – ד"אין קרייאת פ' זה וביריתא זו (פ' אייזה מקוםן וביריתא דר'!) עולה ללימוד משנה ותלמוד אלא למי שמכין ... שאל"כ אינו נחسب ללימוד". ולא כתוב כן בנוגע **לפרי** התמיד – מקרא, מכיוון **דוושוב**^ב נחسب ללימוד גם אם אינו מבין¹⁴ ומשמעותו קצר, דהרי"ז שיר' גם למש"כ דפ' התמיד עניינה (שליש ב)מקרא, משא"כ אייזה

בהעמeka). ומשמעותו דין שולל לימוד השטחי. אלא דמוסיף ודכדי שהשיכים זהה לימוד גם בהעמeka. או י"ל דכוונתו דין חשש שעי"ז יהיו לימוד שטחי, דלא חיישנן להא, ולפי"ז צ"ק במש"כ בהמשך השicha דשיך **שייה** לימוד שטחי (מוסיף: "וכנ"ל") – דלכ"ו הרוי לא חיישנן זהה. אמנם מש"כ דרך השיכים זהה דזוקא למדו בהעמeka אין ראי', דיל' דהעמeka לחוד ולימוד בלתי שטחי לחוד כנ"ל. ומהמשך ר' כ"ק אד"ש דין מתאים ללימוד תורה ה' בשתחיות (נוסף – **עמ"כ** דין חשש בלימודו השטחי כנ"ל). שמשמעותו דכדי לימוד שטחי, כ"א דלא חיישנן להא, וכנ"ל באות ב').

14) ובפמ"ג בא"א ס"ג סק"ב – משמע קצר דכ"ה גם בנוגע **לפ' התמיד**, דכת"ש שאינו יוצא ידי חובת לימוד מקרא משנה ותלמודআ"כ מבין, אבל בשו"ע אדה"ז מפורש שלא בדבריו.

מקום ובריתא דר"י דעתנה משנה ותלמוד — שהיא תושב"פ, וכ"מ בליך"ת (ה, א) שקשר העניין דשליש במקרא וכו' עם מש"כ בכתושב"כ מקיים מצות ולמדתם אף" שaino mebin uiyish baarvicha.

ולפי"ז י"ל — דבפירושי נמי שדינה במקרא לגבי שלישי במקרא. דהרי"ז כן גם בוגע זה דא"צ בהבנה וכו'. וצע"ק ממש"כ באחרונים בוגע להאיסור עפ"י כתהאריז"ל וכו' למד מקרא בלילה, דהינו בלי פירוש", אבל עם פרשי"י הוי כתושב"פ (ראה **במהזין בס' שמירת הגוף והנפש ע' רעה**) אבל י"ל בהיתר למד עם פירוש", dazu **אי"ז** מקרא לחוד וכו'.

ולהעיר מחלוקת האחרונים (נטמן שם סק"ז) — באם מפרש התייבה בלע"ז אם בכלל באיסור דילמוד מקרא, dazu הרי פשוט דאי"ז תושב"פ (גם אם נאמר דרש"י הוי תושב"פ, כי רק פרושי הראשונים וכו' הם מתושב"פ) ובע"כ צ"ל בהיתר, כי אי"ז מקרא לחוד. ועד"ז עם פירוש"י מכיוון דמוסיף על למד המקרא — פירוש"י (אף שגם דין כמקרא, מ"מ לגבי האיסור דילמוד מקרא בלילה) מותר [ראי"ז שין] להגדרים כתושב"כ בהא דאי"צ בהבנה, כי אני האיסור דילמוד מקרא בלילה שאינה אלא על תושב"כ ממש. וכדמות ראי' מהא דמותר וכדי למד חכמת האמת וכו' בלילה (ראה **לקו"ש ט"ו** באב תשמ"ט ס"ד ובהערות 37-39, וש"ג) ע"ג דምפורש בכ"מ דין כמקרא שא"צ בהבנה — ראה אנ"ק חט"ז ע' שצ"א בוגע לתניא — הובא לקמן אותן ט"ז¹⁴. וראה לקמן באות י"ז (ועיג"כ באות י"ח) דזוחק הוא, וצ"ע ובירור בזה.

*14) וצ"ע במנוג חב"ד בתנ"ל, דהנה בספר המנהיגים ע' 20 מובא הוראת כי"ק אדר"ש ד"בלילה — א"א תהלים (ובכלל זה שיעור תהלים החדש) אבל אמרים שיעורי חומש ותניא".

זהי"ה בוגע באיסור דילמוד מקרא בלילה עפ"י האריז"ל, اي' בשורת חיים שאל (להחיד"א) ח"ב סכ"ה בשם המקובל הרש"ש ז"ל "שאלוי אין תהלים בכלל אזהרת הרוב", וכן הובא (וצווין) לעיל אותן י"מכו"כ, דאי"ב האיסור דילמוד מקרא, כי אין עניינו לימוד כ"א שירות ותשבחות, וא"כ צלה"ב הבני בהוראת כי"ק אדר"ש שלא לומר תהלים אבל אמרים חומש, דהא חומש חמירא מתחלים.

ואיל' דמצד המע' וכו' דשיעור חת"ת אמרים חומש, דהרי תהלים שא"א בלילה — "בכלל זה שיעור תהלים החדש" כנ"ל (ובפשתות — וכיה בשיחה בין המצרים הנ"ל — גם בתחום יש בו העניין דחיי נפשו כבמקרא, ואין מקום לחלק). ולכאו' צ"ל, דמכיוון לדומד עם פירוש"י (וזהו תקנת שיעור חומש) אין דין כמקרא, וכן נ"ל מכמה אחרונים.

אמנם במכ' כי"ק אדר"ש שבליקו"ש ח"ט (ע' 254) בוגע למה שלא דחו שיעורי חת"ת לכתחילה למוציאי ת"ב — כת"ש, וול"ק: ועוד להעיר: ידו מש"כ בכתהאריז"ל שאין למד מקרא בלילה, כן נהנים באמירת תהלים בלילה עד חצות, עכל"ק.

ומדוק לשונו הק' דכי"ק אדר"ש יש למדוד (לכאו') כו"כ פרטם, בלבד. א) דמש"כ בכתהאריז"ל שאין למד מקרא ה"ה גם עם פירוש"י ודלא כנ"ל, דהרי קאי החט אשיעור חומש שלומדים עם פירוש"י, ובכ"ז כי' דמה"ט לא ידחה למוציאי ת"ב, ממש"כ בכתהאריז"ל שאין למד מקרא בלילה. ב) דהאיסור דילמוד מקרא שכתהאריז"ל אין נהגים בו בוגע לפועל. ולכן כי' ידו מש"כ בכתהאריז"ל וכו' ולפנ"ז כי' "וועוד להעיר", דהינו שא"ז (עיקר) הטעם להנהגה בפועל שא"א שיעורי חת"ת במוציאי ת"ב.

טו) והנה ע"ד הנ"ל (בהתמיון דדין שליש שנותיו שליש במקרא וכור' להא דתוושב"כ א"צ בהבנה, ז"א דמה שנכלל בגדר שליש במקרא מקיים בו מצות ת"ת גם אם לא ידע מי אמר מצאת במכ' כ"ק אדר"ש (באג"ק אדר"ש חט"ו ע' שצא) אודות מי שאינו מבין תניא ש"כrai להמציא לו התניא באידיש ... והשיעורים שאינם עדין בהעתקה באידיש יאמר עכ"פ העניין אף שאינו מבינו לעת עתה שהרי פנימיות התורה בכמה ענינים שיכת ליה תורה שכחוב (עין לקו"ת בהכיאור לד"ה לא תשכית)" עכל"ק. והרי בלקו"ת הנ"ל מזכיר בקשר להלימוד דשליש במקרא וכור' ומשמע מכאן דהרי"ז רומה ושיך גם להך דתוושב"כ יוצאה יד"ח גם אם אינו מבין.

משא"כ בונגוע לתהלים "נזוהרים מאמרות תהלים" ז.א. שנוהגים כן בפועל, וככדי' בספר המנהיגים ננ"ל. וצ"ל שהוא הכוונה בהחילוק שבין חומש לתהלים בספר המנהיגים, כי רק בתהלים "נזוהרים" בונגוע לפועל, אבל צ"ע הבי' והסבירה כי לכואו' איפכא מסתברא ננ"ל. ג) שהאיסור דמקרא הוא משך כל הלילה, משא"כ האיסור דטהלים אינה אלא עד חצות — כדמשמע במכ' הנ"ל, וכ"ה בר' כ"ק אדר"ש בס' בצל החכמה (ע' 212) דלאחר חצות לילו מותר לתהלים לכל הדעות. ומשמע דמקרא אסור במשך כל הלילה, וכן הובא שם בס' בצל החכמה משוו"ת חיים שאל דההולכים אחורי מנהגי הארץ" אין קורין אפי' אחר חצות מקרא וזה פשוט". משא"כ בונגוע לתהלים כת"ש דנוהgi לקורות בכתי כנסיות סמוך ליום תהלים" (ועי' בהנסמן בס' שמירת הגוף והנפש ע' רשות הע' ד' דנוהgin לומר תהלים אחר חצות, ושם — ע' רשות הע' א' דגם במקרא י"א לאחר חצות מוחר, אבל מר' כו"כ מהאחרונים משמע דגם אחר חצות אסור, וככ"ל מר' כ"ק אדר"ש, ורק בתהלים הקילו' אחר חצות, עי"ש).

ואחכ"ז צ"ע, דהרי מכיון דחומש חמירה מטהלים, ועד כדי כך — שי"א "שאלוי אין תהלים בכלל אהורת הרוב", וממודגש גם בו — שתהלים מותר אחר חצות לכל הדעות משא"כ מקרא. א"כ למה נהוגים (עפ"י הוראת ב"ק אדר"ש) לומר שיעור חומש בלילה, ולא לומר שיעור תהלים (עכ"פ עד חצות). ואיל דמקרא אני מכין דלומדו עם פירושי, והרי במכ' הנ"ל משמע דהאיסור עפ"י כתהאריז"ל כולל ג"כ הלימוד עם פירושי ננ"ל.

ואו"ל, דמש"כ במכ' הנ"ל "וועוד להעיר" מכתהאריז"ל — הינו דגם דלהלכה (ובונגוע להנאהה בפועל) אומרים מקרא בלילה עם פירושי. מ"מ לבתילה אין דוחין אותו למוצאי ת"ב. כי סורס הרוי"ז לימוד מקרא בלילה, והרי ישנס חילוקי דעתות באחרונים אם הותר לימוד מקרא עם פירושי (כמצוין בס' שמירת הגוף והנפש ע' רע"א, ובכתהאריז"ל אין זה כל רמז וכו').

וגם י"ל שא"ז אלא היהר בדיעבד וכו', וזה כ"ק אדר"ש במש"כ "וועוד להעיר" בהטעם שאין דוחין שיעורי חותמת לכתילה למוצאי ת"ב.

ומה שמשמע במכ' הנ"ל דבונגוע לתהלים "נזוהרים" בפ"מ, משא"כ בחומש דאין נהוגין כמש"כ בכתהאריז"ל, יש לדוחות ולומר דכוונת קדרשו היא, דגם דנחלקו האחرونים באם "טהלים בכלל אהורת הרוב" ננ"ל, מ"מ בונגוע לפועל "נזוהרים וכו'". ואין כוונתו לומר דרך דרך תהלים נזהרים, ואדרבה — בבחמשך למש"כ, דאי' בכתהאריז"ל שאין לומר מקרא בלילה, כי ד"כן נזהרים" גם בונגוע לתהלים. או י"ל, דהכוונה במש"כ "נזוהרים" היא בונגוע למש"כ "עד חצות", דנוהגים (בפועל) דטהלים שאני (לקולא) וא"א תהלים (רק) עד חצות. משא"כ במקרא דאיסרו כל הלילה — התייר רק בשיעור חותמת מכין דזה עם פירושי".

ועו"ל דלהנ"ל בפועל מותר בלימוד מקרא עם פירושי — עכ"פ בדיעבד וכו"ב, י"ל דטהלים "נזוהרים" בפ"מ מכיון שהיא בכלל אהורת הרוב (עד חצות לכח"פ). משא"כ בשיעור חומש אין נהוגים בפ"מ, דהרי לומדו עם פירושי. ורק לכתילה לא דוחחו למוצאי ת"ב, וככ"ל. ועכ"ע בכ"ז (ובעיקר — שלא בא הכתוב לשום אלא לפרש).

1234567

ואויל' דההוכחה מלוקית אינה מהדמיהן דפנימיות התורה למקרא בקשר להדין דשליש במקרא, כ"א לה השוואת הכללית שביניהם, ודוחק, ועי' לקמן את יט, דיל"ד מהמ"כ הנ"ל דאי"ז כ"א בדיעבד אבל לכתילה צ' הבנה וכו'.

אבל יש להעיר בוגע ללימוד התניא, ממ"ש בלקו"ש יט כסלו תשמ"ח בוגע להעסק בפנימיות התורה. דהנה בהלי' ת"ת לאדה"ז (פ"ב ס"א) כי אדה"ז ד"חכמת הקבלה תהש בכל שליש בתלמוד" (ועי"ש בהשicha, ריסודו בד' הרמב"ם ועי"ש בהערה 13) ואילו בלקו"ת (הנ"ל, ובכ"מ – נסמננו בלקו"ש הנ"ל הע' 38) מכואר "دلימוד זההר וכאהריז"ל הוא בכל שליש בתלמוד" (שהרי מדרש התורה הוא על פסוקי התורה, ועוד שגム בלימוד רזין דאוריתא אינו משיג רק המזיאות כו').

ומברא שם כ"ק אד"ש, דישנם כ' אופנים בלימוד פנימיות התורה, דבאים לומד רק נקודות העניינים (עד דברים קצרים שבמשנה) ה"ז בכלל "מקרא", משא"כ כשלומד בהבנה והסבירה וכפרשיות, ה"ז עד "שליש בתלמוד", שהוא לימוד טעמי ההלכות כו'. ושם בהערה 44 – דבלימוד זההר וע"ח הוא בכלל "שליש במקרא", כי בספרים אלו בעצם אין ביאור בהסבירה והרחבה, משא"כ כפי שענני פנימיות התורה נתבארו בתורת חסידות חב"ד ע"י משלים וכו', שהוא בכלל שליש בתלמוד ועי"ש בהמשך השicha בס"ד, דזהו החידוש באופן גילוי החסידות ע"י אדה"ז לגבי הבעש"ט והמגיד ותלמידיהם, דעתני החסידות שנתגלו ע"י הבעש"ט והמגיד ותלמידיהם הם באופן של "נקודות" ובקיצור, משא"כ ביאור העניינים שבתורת חסידות חב"ד שנתגלה ע"י רכינו הזקן הוא באופן של "הרחבה" וSKU"ט.

ולכאו' – לפי"ז הרי הלימוד דתניא, אם שהוא נק' תושב"כ דתורת החסידות – ראה הנסמך לעיל אותו יג, ובלקו"ש ח"כ ע' 182 דהיא גם תושב"כ דתורת החסידות הכללית – מ"מ היא בגדר "שליש בתלמוד", וה"ז היפך ממשנת באג"ק אד"ש הנ"ל בחט"ז דפנימיות התורה שייכת לתושב"כ, ומשו"ה יאמר אם שאינו מבין, וצ"ע בזה (וראה לקמן אותן טז, ז, יט).

— יא —

טז) אמנים מבואר בסה"מ תש"ט (ע' 19) לאידך גיסא וככ' כ"ק אד"ש באג"ק, דבכו אדה"ז מפעטערבורג אמר כי סיבת המאסר הוא קטרג על אשר אינו מבואר את תורה החסידות בלבושים השגה (וראה בלקו"ש ד"יט כסלו הנ"ל בהערה 2, דצ"ק דבכ"מ מבואר לאידך גיסא, ואכ"מ) "ואשר ספרו ליקוטי אמרים אם כי הכל מבינים אותו אבל הוא עמוק ביוון וטופסים את השתחויות בלבד".

ומשמע מזה, דס' התניא ג"כ בכלל זה שאינו מבואר בלבושים השגה, וא"כ דינו "כשליש במקרא", ועד נקודות העניינים דפנימיות התורה, ובפרט עפמ"ש בלקו"ש ד"יט כסלו הנ"ל מליקו"ת, בהסבירה דפנימיות התורה הוא בכלל שליש בתלמוד מכיוון שאין

בזה השגת המהות אלא ידיעת המציגות בלבד (ועפי"ז כ' בהע' 44, דעתך דלימוד בהסבירה והבנה וכור' למה חשב בכלל שליש בתלמוד, הרי אין בזה השגת המהות עי"ש, ועוד כפ' מזה מובן ד) עאכו"כ בהלמוד בספר התניא ש"תופסים רק את השטחיות בלבד" י"ל דдинו שליש במקרא ניש להוסיפה, דהגמ שבלקו"ש די"ט כסלו הנ"ל בהע' ב נשור בעצ"ק עמש"כ בסה"מ תש"ט הנ"ל ממש"כ ב"כו"כ שיחות ומכתבים של רבותינו נשיאנו" (ל' כ"ק אדר"ש בהע' 3) דסיבת הקטרוג היא על שאמר דברי חסידות הרבה ובגילוי, ונוסף לזה (למסקנת השיחה בס"ד) גם בהבנה והשגה והרחה ושקו"ט — מ"מ בנוגע למש"כ בסה"מ תש"ט בקשר לס' התניא, י"ל דגם להשיחה הנ"ל כן הוא — רמאי עמקותו "תופסים רק את השטחיות בלבד".

אבל צע"ק, דבשיחה הנ"ל כ' (בס"ד) בנוגע לזה שמאמרי החסידות דאדיה"ז היו בהבנה והשגה — דכ"ה "החל מספר התניא", ומשמע דגם ס' התניא נכל באופן גiley החסידות דאדיה"ז בהבנה והשגה, והאמת שגם בסה"מ תש"ט הנ"ל ממש"כ שם — הקטרוג hei "על אשר אינו מבאר את תורת החסידות בלבושי השגה אשר הכל יכולו להבין זאת, ולאו דוקא ייחידי סגולה, ואשר ספרו ליקוטי אמרים אם כי הכל מבינים אותו אבל הוא עמוק יותר ותופסים רק את השטחיות בלבד" ומשמע מזה — דס' התניא הגם שתופסים בו רק את השטחיות בלבד, אבל לאידך גיסא — "הכל מבינים אותו", ולא כשאר מאמרי חסידות דאדיה"ז (שלפני המאסר — לפני פטרבורג) ש"אינו מבאר ... אשר הכל יכולים להבין זאת".

וא"כ לפ"ז יוצא דבתניא יש בו ב' קצויות הפוכות: רמאי א' "הוא עמוק ביותר ותופסים רק את השטחיות בלבד" ומאי ב' הרי "הכל מבינים אותו", ויל' דזה עד' המבוואר בכ"מ בהדמיון דתניא לחושב"כ (הובא לעיל באות י"ג) דאפי' הגדל שבגדולים אינו יכול לרדת להעומק דתניא, ולעומת זאת ביכולתו של כל היהודי לקחת ממנו משהו, וכך חומש דכל ישראל מגודל שבגדולים עד קטן שבקטנים לומדים חומש. וכ"א לפי ערכו יודע מה שיודע ואין שום אחד יודע מאותה (ראה ברישמת כ"ק אדרמור מוהרי"ץ נ"ע בס"י קיצורים והערות לתניא ע' קנו). וראה ג"כ אג"ק אדר"ש ח"ט ע' פ"ג).

ולפי"ז ייל"ע מהו גדרו דתניא בנוגע לש"ליש במקרא משנה וכור', רמאי א' — מכיוון ש"תופסים רק את השטחיות בלבד" היה במקרא (וכליימוד נקודות הענינים דפנימיות התורה בקייזר) ולאידך גיסא — מכיוון ש"הכל מבינים אותו" י"ל דдинו בתלמוד. ומהלקו"ש הנ"ל משמע קצת דה"ה בכלל "שליש בתלמוד" דהרי בהמשך למש"כ לתוך ד' אדריה"ז אודות לימוד פנימיות התורה, כ' ג"כ בקשר להחידוש דאדיה"ז על הבעש"ט והמגיד ותלמידיו וכו'. וזה גופה "החל מספר התניא" ז.א. שהוא באופן הבנה והשגה — שליש בתלמוד, אבל באג"ק בחט"ז הנ"ל משמע בהדייא דдинו לחושב"כ (ז.א. לא רק בנוגע לש"ליש במקרא" אלא גם הא) שא"צ בהבנה, וצע"ק בזה.

ולהעיר ממשנית בכע"ז בד"ה וכל בני חשמלא ס"ז (קונטרס יד כסליו תשמ"ח

נדפס בסה"מ מלוקט ח"ב). דיבכללות נגלה דתורה ענינה בירור בדרך מלמטלמ"ע ובהתלבשות (בדרך מלחמה). משא"כ פנימיות התורה הוא למע' מבירורים, והבירור שעי"י פנימיות התורה, הוא שלא בדרך התלבשות מלמעלה למטה', אבל בפרטיות יש בכ"א מהם ב' העניים. דבפנימיות התורה יש: א) העניין דבירור המדות (" מביא לה לב שלם" – תניא בקו"א קנו ג). ב) לימוד וידיעת דפניהם (מצ"ע) – שהוא ע"פ פניהם שלמע' מבירורים ("מצויה רמה ונשאה" – שם בתניא). ועוד"ז לאידך גיסא, דגם בנגלה תורה יש עניין שלמע' מבירורים, ובהדגשה – בוגע לתושב"כ, שהקריאה בתושב"כ שלמע' מהשגה למורי (שגם כשאינו מבין אפי' פירוש המילות מקיים מצות ת"ת) הוא כמו פניהם שלמע' מבירורים וכਮבוואר בליקו"ת (ויקרא ה, ב) דפניהם היה הוא בכלל שלישי למקרא. ועוד"ז גם לאידך גיסא, שגם בספר התניא התושב"כ דחסידות (פניהם) יש גם עניין השיך לבירורים, כמו"ש אודה"ז בהקדמה וגם בהשער (של התניא) שהוא מיסוד על פסוק כי קרוב אליך הדבר מאד בפיק ובלבך לעשו לבר היטב איך הוא קרוב מאד כו', היינו שהכוונה והתכלית הספר התניא הוא לבר איך לעשו – עכדר"ק שם.

ונמצא מבואר ממש, דבכללות – ספר התניא שיך לעניין שלמע' מבירורים מכיוון דזה פניהם, ובזה גופא הרוי"ז תושב"כ דפניהם שלמע' מהשגה והבנה, אבל בפרטיות גם בתניא יש העניין דבירורים, עד' הבנה והשגה שבנגלה תורה (וע"ד לימוד התושב"כ בהבנה והשגה ששייך לבירורים – ראה שם בהמאמר).

ובוגע לעניינו ייל ע"ז, דאה"ן דבכללות ספר התניא עניינו תושב"כ שא"צ בהבנה והשגה כד' כ"ק אדר"ש באג"ק חט"ו (– למע' לבירורים). אבל בפרטיות גם בתניא יש העניין דהבנה והשגה – שלישי בתלמוד כמו"ש בלקו"ש הנ"ל (– בירורים, ועוד נגלה תורה – ויתורה מזו: גם בתושב"כ יש העניין דליימודה בהבנה והשגה ששייך לבירורים, כנ"ל מהמאמר).

וע"ד מה שפניהם בכלל (לא רק תניא – ולפני פט"ב וכו') שיך לשישי במקרא (כולל גם הבנה והשגה שבחסידות – השלישי בתלמוד, "כי אינו משיג רק המצויאות, והגבלה זו היא .. אפי' לגDOI החכמים" (לקו"ת שה"ש ג, סע"ג). וכן בלקו"ש י"ט כסליו תשמ"ח הנ"ל בהערה 44, דעתו"ז צע"ק בלומד בהסתברה והבנה וכו' למה תהשב בכלל שלישי בתלמוד הא אין בזה השגת המהות עי"ש) – למע' מבירורים וכו', אם כי גם בפניהם יש העניין דהבנה והשגה ובאופן ד"יתפרנסון מיניי", ועוד לאופן ד"לית תמן לא קושיא ולא מחלוקת" (ולהעיר – דלאידך גיסא – זה גופא של"ית תמן לא קושיא" וכו' הוא עניין שלמע' מהשגה), כי בכללות – נגלה תורה שיך דוקא להבנה והשגה, ופנימיות התורה ענינה – למע' מהבנה והשגה**¹⁴, אבל בפרטיות גם

**¹⁴) – "מצויה רמה ונשאה" שלמע' מ"עובדתו בלבד". ולמע' גם מ"דע את אלקיך" – הבנה והשגה, ועוד העניין דפנימיות התורה שלעתיל – כמו שתהרי בcheinת ראי, שלמע' מהשגת השכל

בפניה"ת יש העניין דהבנה והשגה (ויתירה מזו — בירור בדרך מנוחה "לית חמן לא קושיא ולא מחלוקת" — ד"ה פדה בשלום הנ"ל ס"ד ז.א. הבנה והשגה ברורה למע' מהבנה שבנגלה דתורה), ומזה מובן — גם בוגר לחושב"כ דרא"ח — ס' תניא קדישא, זוכמו"כ בנגלה דתורה יש העניין ד"זרוש וקבל שכ"ר" שאינו נוגע למעשה (לבירורים — שם בד"ה וכל בניין, שבפניה"ת הרוי"ז להיפך — שענינו לפועל דוקא במעשה — "לעשותו", כולל ג"כ — ש"ידיעת המציאות מההשתלשות ... מביאה לב שלם" כմבוואר בתניא בקרוא שם, שהוא דוקא ע"י הבנה והשגה כו' כנ"ל).

ועפי"ז י"ל דמש"כ במכ' הנ"ל דכ"ק אד"ש, שיאמרנו ע"פ שאינו מבין הינו רק בדייעבר, אבל לכתחילה מובן דעת' שלמדו בהבנה והשגה, כי גם תניא התושב"כ דחסידות וכו' שייך להבנה והשגה, וכన"ל ד"הכל מבינים אותו" אם כי "הוא עמוק" ביותר וטופסים רק את השטיחיות בלבד", דפרטיות — גם בפניה"ת בכללותה שלמע' מהבנה והשגה (כולל ג"כ "לימוד הזוהר וע"ח" שהובא לעיל מלקו"ש י"ט כסליו שם"ח הנ"ל בהערה 44 דהרי"ז "שליש למקרה" — מ"מ) שייך בה הבנה והשגה, ועוד ל"לית חמן לא קושיא" וכו' ו"יתפרנסון מני" וכו' (וראה לקמן הערה 7 בז'ה) ואכ"מ.

(ראה ד"ה פדה בשלום תשמ"א ס"ה — נדרפס בסה"מ מלוקט ח"ב). וمعنى זה יש גם "בעקבות רמש"ח" — ה"טעימה" בע"ש מהגליי ולעתיד — ממאכלי (יום שכולו) שבת, כמבוואר עד"ז ובפרטיות הסיבות לגליי החסידות וכו' דכ"ק אד"ש די"ט כסלו וכו' — ראה ליקו"ש ח"כ ע' 170 ואילך. חט"ז ע' 28 ואילך, ושם ע' 283 — דאדה"ז פעל האיחוד ולמע' מהשכל וכו' עם השכל — האיחוד דגלא וסתים שבישראל, עי"ש.

ועיג"כ בליקו"ש י"ט כסלו תשמ"ח הנ"ל באורך, ושם ס"ד — בהכרל בין גליי החסידות והבעש"ט והה"מ להחסידות דארה"ז, ובהערה 46 שם מקשר זה עם הנ"ל מד"ה וכל בגין תשמ"א, דבפניה"ת יש א) העניין בדברו המדוות ב) הלימוד דפנימיות התורה השיך לבירורים, וע"ז ומשמע מהגליי חסידות דארה"ז בכללות שייך להעוני שבפנימיות התורה השיך לבירורים, וע"ז המבואר בתורת שלום ע' 111 ועוד דהבנה והשגה שלאחריו פט"ב הרוי"ז צמצום וירידה (והעלם והסתור) לגבי העצם רחסידות שלמע' מהבנה והשגה שהיא לפני פט"ב.

ולאידך ניסא מובן מכ"מ (ראה ליקו"ש חט"ז הנ"ל דהאיחוד ולמע' מהשכל (שע"י אדה"ז — אחרי פט"ב) הוא דוקא ע"י העצם וכו', וכו' בכ"מ, וראה בתורת שלום שם ע' 151, ועוד) דדוקא ע"י המשכת פניה"ח בהבנה והשגה נמשך העצם דפניה"ת, שלמע' גם מהעוני דפניה"ת שלמע' מבירורים (שס"ס הריז"ז "גילדים").

והבי' בזה בפשטות, וכמובן ממשנית בכע"ז בכ"מ, דאה"ע דבחיצוניות (מצד ה"גילדים") הרוי החסידות שלפני אדה"ז (ולפניהם פט"ב) הוא נعلا יותר מהירידה בהבנה והשגה, ועוד שדוקא ע"י הבנה והשגה "קרוב אליך גו' לעשותו" — מעשה בפועל וכו', אבל בפנימיות (מצד העצם) — דוקא בהבנה והשגה רחסידות נמשך העצם. דדוקא בהתחthon ביותר נמשך ומחגלה העצם (ודוקא ב"לעשותו" (שע"ז הבנה והשגה — חסידות חכ"ז דוקא) — בכך המעשה נמשך העצם כմבוואר בכ"מ — ראה קונטרס זאת חנוכה ש.ז. קונטרס ב' בטבת ש.ז. וש"ג) וכמבוואר בכ"מ (מהם — בנסמן בליקו"ש ח"ט ע' 75 הערה 30 וראה בפנים השימה שם בכע"ז) שדוקא התחרותים הם דירה לעצמות ית', משא"כ עולמות העלונים, שווה רק גiley — "ירידה מאור פניו ית'" (תניא פל"ז), ואcum"ל בכ"ז).

יז) ולהעיר — בכחנ"ל דהgem שנות' בכ"מ (ומהמ — בסה"מ תש"ט הנ"ל ועייג"כ בתורת שלום, שיחת י"ט כסלו תרס"ח — ע' 112 והלאה) דההבדל דגilio החסידות דאה"ז בין לפני המאסר לאחר המאסר, דתורת החסידות ואחר פערברוג היה באופן דהבנה והשגה וכו', משא"כ לפני פט"ב דינה כ"שליש במקרא", אבל בתורת שלום עמ' 55 (— שיחת שמח"ת תרס"ה ובעמ' 114 — בשיחת יט"כ תרס"ח) מבואר, דהgem הספר התניא היה בפועל לפני פט"ב, אבל — אה"ז כתבה באופן החסידות שלاهרי פט"ב.

ויל' דזה"כ בסה"מ תש"ט הנ"ל בנוגע בספר התניא ד"הכל מבנים אותו" (משא"כ בשאר הממרי חסידות "שאינו מבאר בלבוש השגה אשר הכל יכול להבינו") — מכיוון דכתבה באופן דאחרי פט"ב. אבל אין לומר דלפי"ז דינו כשליש בתלמוד", וככל' ממכ' כ"ק אדר"ש באג"ק דשייך לתושב"כ וכו'. ויל' לנ"ל, דבכללות עניינה דפניה"ת (ותניא) למע' מהבנה, אבל בפרטיות יש בה העניין דהבנה והשגה לנ"ל (אות טז), ואכ"מ (וראה מקום אחר) את יט)¹⁵.

אמנס בכ"ז צ"ב ועיוון — אם יש לדמות הגדרים דשליש במקרא וכו' להן רתוsb"כ דינו בהבנה (הן בנוגע לפירוש"י שנת"ל באות יד, וכן בנוגע לתניא — אם נאמר דדינו כמקרא). דאה"נ דנק' מקרא בנוגע לש"ל שליש במקרא", אבל צע"ג אם שייך לומר דמשו"ז ה"ה בגדר תושב"כ — גם לגבי זה שא"צ בהבנה וכו'. ובפרט בנוגע לפירוש"י, דיל' דזה ש"פירושי המקראות" כלל בשליש למקרא — היינו בנוגע להגברא (וחיוכו לשולש שנותיו וכו') כיוון שע"ז מחריש המקרא לגביו, אבל אי"ז משנה המהות והחפצא דחלק זה דהתורה, שנאמר שהיא בגדר תושב"כ — אם כי אין דינה להיות בכתב על הספר ובדיו וכו'. ואכ"מ ייל' דגם בנוגע לדיני ח"ת צ"ל הבנה והשגה¹⁶, רצ"ע

15) רצ"ע — התיווק עם מש"כ בליקו"ש הנ"ל מכ"מ לאידך גיסא דהקטרוג היה על אמרות חסידות בהרחבה וכו', וכבר הובא לעיל דבליקו"ש י"ט כסלו הנ"ל בהערה 2 נשאר בצע"ק, ואכ"מ.

16) ועוד (ונג'ז עיקר): דבליקו"ש כ-כד בטח ש.ג. מבאר בהגדר דחיבת ידיעת התורה. דלהרמב"ם — המצוה ד"ז למדתם אותם ושמורתם לעשומם" היא ידיעת התורה (לחוד). ולפי"ז מה שאמרו חיב אדים לשולש זמן למידתו שליש במקרא וכו' — היינו שצרכיים לחלק זמן הלימוד בין כל חלקי התורה מקרא משנה ותלמוד. אבל לש"י אה"ז יסודו הוא ידיעת תרי"ג מצות שבתורה (וגדר הלימוד הוא ע"ז קיום תרי"ג מצות). אלא שהוא במעשה זה ע"י שמירה בלבד. וא"כ — אין הם ג' חלקים שונים. אלא מקרא משנה ותלמוד מהווים חפצא אחת של ידיעת תרי"ג מצות התורה, שכשבייל ידיעה זו צרכיים לימוד המקרא — שבו נאמרו תרי"ג מצות, ותלמיד משנה ותלמוד שהם פירוש התורה"ג מצות [משא"כ פלפולת תורה לדעת אה"ז (משא"כ לדעת הרמב"ם) אי"ז כלל בשליש בתלמוד כיוון שאינו נוגע ליריעת תרי"ג מצות התורה, עי"ש]. עכודה"ק שם בליקו"ש.
ולפי"ז דהגדר דשליש שנותיו הוא העניין ידיעת תרי"ג מצות (וע"ז קיום המצאות במעשה — צ"ל ג"כ קיום המצאות בלבד ע"י ידיעת המצאות) — לכאר' צ"ל הבנה והשגה, דאל"ה אי"ז ידיעה וגם לדעת הרמב"ם לכאר' צ"ל הבנה והשגה, כיוון שהמצואה היא ידיעת התורה. וא"כ מובן ופשוט, אכן דמיון

בזה (ומהמכ' הניל באג"ק חט"ו דפנימיות התורה שייכת לתושב"כ, ומבייא כן מליקו"ת בביואר לד"ה ולא תשבית דשם מדבר בוגע ל"שליש במקרא" וכו') — אין ראי מפורשת לגבי הרמיון בוגע לפירושי, די"ל רהוכחה מליקו"ת אינה הפרט דפניהם נק' מקרה לגבי שליש שנותיו כ"א מההשוואה הכללית שכיניהם, ולהעיר מל' כי אד"ש שם "שהרי פנימיות התורה בכמה עניינים שייכת לתושב"כ", וצ"ע).

אלג'ז. 1234567
אנט. 1234567

— יב —

יח) והנה ילו"ע בכחן"ל ממ"כ הניל באג"ק אד"ש (חט"ו ע' שצא), דהשאלה שם היא "אודות ... שאינו יכול ללמידה חומש עם פירוש רש"י וגם תניא אינו מבין", וע"ז כי אד"ש: "כדי להמציא לו התניא באידיש וכן החומש עם פירוש רש"י שנעתק לאידיש, והשיעורים בתניא שאינם עדין בהעתקה באידיש יאמר עכ"פ העניין אף שאינו מבינו לע"ע, שהרי פנימיות התורה בכמה עניינים שייכת לתושב"כ ...".

אוצר החכמה

ומלalon קדשו דכ"ק אד"ש משמע דבחומש לכתילה צ' הבנה והשגה, ולכן "כדי להמציא לו ... החומש עם פירוש"י שנעתק לאידיש", וזה שלא כמשמע בכ"מ בשיחות כ"ק אד"ש הניל, דבتوשכ"כ ברור דא"צ בהבנה וכור' מכיוון שמקיים מצות ת"ת גם בלי ידע מי אמר, ועכו"כ בוגע לשיעור חת"ת דבעיקר עניינה — אייז העניין דמצות ת"ת כ"א חי נפשו.

ואו"ל, דבכ"ז ישנה מעלה בהבנה והשגה כਮובן בפשטות (וכנ"ל אותן ה' בסופו) ולא מצד העניין דחת"ת, וע"ז קאי כ"ק אד"ש, ודוחק קצת. ומהוורתא טפי לומר, דעתך הפירוש"י שבו צ' הבנה והשגה (דגם ששיעור חת"ת — עיקר עניינים "חיי נפשו" בכ"ז א' הפרטים שבו הוא העניין דקיים מצות ת"ת) שמצד מצות ת"ת צ' הבנה והשגה בפירוש"י (והרי"ז שלא כמשנת"ל באות יד דפירוש"י נכל בשיליש במקרא ומשו"ה דינו כתושב"כ, כ"א דינו כתושב"פ) וכמשנת"ל (אות יז) דdochק הוא להשוו הדין דשליש במקרא להגדרים כתושב"כ ותושב"פ בוגע להבנה והשגה, ובמ"כ כ"ק אד"ש הניל לא נזכר כ"א בוגע לפניה"ת דשייכת (בכמה עניינים) לתושב"כ, משא"כ פירוש"י ייל' דינו לגבי הבנה וכור' כתושב"פ, וכ"מ מל' המכ' "שאינו יכול ללמידה חומש עם פירוש רש"י", וממילא "כדי להמציא לו החומש עם פירוש רש"י שנעתק לאידיש", וא"כ — מכ"ז נ' דבפירוש"י צ' עכ"פ לכתילה הבנה (וצע"ק, מדוע לא כתוב כ"ק אד"ש דיאמרנו לע"ע אף שאינו מבינו כבתニア, ויש לחוץ בפשטות, דהרי שיק להמציא "חומר" עם פירוש רש"י שנעתק לאידיש", משא"כ בתניא שি�נסם "שיעורים בתניא שאינם עדין בהעתקה באידיש" וכו').

מהגדדים דשליש שנותיו (דשם גם שליש במקרא צ' בהבנה והשגה) לגבי נידוד'ד לומר — דמכין דתושכ"כ א"צ הבנה, א"כ כל שנכל במקרא לגבי שליש במקרא דינו כתושב"כ שא"צ הבנה, דהרי בהדינים דשליש במקרא גם מקרא צ' הבנה.

יט) ועוד"ז ייל"ד ממכ' הנ"ל דבחניא צ' לכתהילה הבנה והשגה, דהgam דכת"ש דפניה"ת ש"יכת לתושב"כ ומשו"ה יאמרנו לע"ע אף שאינו מבין — מ"מ הרי לכתהילה "כדי להמציא לו תניא באידיש" מכיוון שלכתהילה צ' הבנה והשגה, וראה ג"כ אג"ק אד"ש ח"ד ע' תנ"ט (הובא לעיל אותה ב') "ילמוד ג"כ כפי שנחלק התניא לימות השנה ע"י כ"ק מוח אדרמור" ... והרי בודאי יכול להבין לימוד זה גם עתה אף שמדובר בשכשilmood כל התניא איזה פעמים תה"י הבנתו יותר عمוקה". ולכאור הרינו רק לכתהילה, והוא כמשנת"ל דהgam דענינה דשיעור תניא "חמי נפשו" — מ"מ א"ז כ"א עיקר התניא אבל ישנו הפרט דמצות ת"ת שמאז זה צ' הבנה והשגה¹⁷.

ולפי"ז הא ד"י אמרנו לע"ע אף שאינו מבין" הוא מתרי טעמי: כי עיקר התקנה מתקימת בזה, ועוד — שכמה עניינים ש"יכת פנימיות התורה לתושב"כ, וק"ל. ויל' דאי"ז ראי", כי הכוונה שם אינה מצד הגדרים לשיעור חת"ת, כ"א מצד מצות ת"ת בלבד קשור לחת"ת, "כדי להמציא לו התניא באידיש", (מצד זה שלכתהילה דינו כתושב"פ אף שכמה עניינים שייך לתושב"כ כנ"ל, ויתירה מזו — דוגם בתושב"כ ישנה מעלה בהבנה והשגה (וכנ"ל באות ייח בנווגע לחומש) ודוחק קצר.

— יג —

ס) ועוד נקודה בכחן"ל: דלאור בשיעורי חת"ת מכיוון דאין עניינים — בעיקר — מצד מצות ת"ת כ"א העניין ד"חמי נפשו", ממילא אם אינו יכול להוציא בדיבור לימוד במחשבה הגם שאין מקיים בויה מצות ת"ת (כדי' בהל' ת"ת לאדרה"ז פ"ב ס"ב). וכ"מ באג"ק אד"ש (ח"ז ע' שמ"א) דבחולה "אם קשה עליו עתה הדיבור, הרי אפשר אם הרופאים יסכימו ע"ז שיאמרם במחשבה".

ויל' ההסברה בזה כנ"ל, כי עיקר עניינים דחת"ת אינו מצות ת"ת שצ' דוקא דיבור כ"א העניין ד"חמי נפשו". אבל יש לדחות ממש"כ בהל' ת"ת (שם) זול"ק: "כל אדם צריך ליזהר להוציא במשפטיו ולהשמע לאזניו כל מה שלומד בין במקרה משנה ותלמודআ"ב בשעת עיון להבין דבר מתוך דבר. וכל מה שלומד בהרהור בלבד ואפשר לו להוציא במשפטיו ואני מוציא אני יוצאה בלימוד זה י"ח מצות ולמדתם אותם וכמ"ש לא ימוש ספר התורה הזה מפיק והגית בו וגוי". ומדליק בזה כ"ק אד"ש (בליקוטי ביאורים

17) והgam שכמה עניינים ש"יכת פניה"ת לתושב"כ שא"צ הבנה — היינו בדיעבד "שאיןנו מבינו לע"ע". אבל לכתהילה "כדי להמציא לו התניא באידיש", צ' הבנה והשגה כתושב"פ, כי רק בכמה עניינים ש"יכת לתושב"כ (ולא לגמרי), ולפי"ז מתווך מה שצ"ע, דבמ"כ זהה דכ"ק אד"ש משמע דרינו כשליש במקרה, ובכלקו"ש ד"ית כסלו תשמ"ח ובכ"מ — משמע דרינו כשליש בתלמוד (כנ"ל באות טו, טז, יז). כי באג"ק דכ"ק אד"ש מירiy רק בדיעבד — לע"ע שאיןנו מבין, דמכיוון ש"בכמה עניינים ש"יכת לתושב"כ". "יאמרנו לע"ע אף שאיןנו מבין". אבל לכתהילה "כדי להמציא לו התניא באידיש", מכיוון שרינו כשליש בתלמוד, וכנ"ל באות טז בסופו, עי"ש.

על התניא ח"ב ע' מג) דאין כוונתו שאינו מקיים גם מצות "והגית" — כ"א דמצות "ולמדתם אותם" אינו מקיים, עי"ש הכהרת בזה.

^{1234567 נספח}
נוסף לזה הרי "בשעת עיון להבין דבר מתחוק דבר" יוצא יד"ח גם כשהיא מוציא בשפטיו, והטעם בזה, כי רק מי ש"אפשר לו להוציא בשפטיו ואין מוציא אינו יוצא יד"ח", משא"כ בשעת עיון א"א לו להוציא בשפטיו. ומהו מובן עד"ז בנידור, דמכלין ד"קשה עליו עתה הדיבור" מקיים מצות ת"ת במחשבה לחוד.

וראה בלקו"ש ר"ח שבט ש.ז. ד"בנוגע לפירוש התורה וכליות תושבע"פ, הגם שלכאורה נוגע ההבנה (שלכן "אם אינו מבין מה תלומד ... אינו נחשב לימוד כלל") מ"מ, הרי הרהור לאו כדיboro דמי, ויש כמה דיןיהם החלים על הדיבור בד"ת (גם בתושבע"פ) כמו האיסור לדבר בד"ת כשהוא ערום (משא"כ הרהור מותר) [שו"ע אדה"ז או"ח ס"ס ע"ה — הערת 20 שם], פסק אדה"ז [שו"ע או"ח סמ"ז ס"ב]. וראה גם הל' ת"ת שם [הכוונה לפ"ב] סי"ד ש"אינו יוצא בלמידה זה [בהרהור לחוד] י"ח מצות ולמדתם אותם". — הערת 21 שם] שאין מברכים ברכות התורה על הרהור בד"ת אלא רק על דבר בד"ת, ועוד". ומשמע מ"ד כ"ק אד"ש — דהענין דת"ת (בתושבע"פ עכ"פ) הוא גם במחשבה, אבל "יש כמה דיןיהם החלים על הדיבור בד"ת" (ומ齊ין שם בהערה 19 לנו"כ טושו"ע או"ח ס' סב ושם ס' פה, ובפרטיות — אנטיקלופדי תלמודית ערך הרהור כדיboro שם סג, סו, סז, — ושות').

ולהעיר מהפלוגתא בשו"ע סתקנ"ד ס"ג בוגר למד ע"י הרהור בת"ב ועי"ש בניו"כ, דאע"ג דהරהור לאו כדיboro מ"מ בת"ב דעתך טעה משומ שמחה — איך שמחה גם בהרהור, ואכ"מ.

והיינו — דנוסף עהנ"ל דמקיים מצות "והגית", וזה כי דא"א לו מקיים מצות ת"ת (ולמדתם) גם במחשבה — כללות עניינה דת"ת (עכ"פ תושבע"פ) היא (גם) במחשבה. וראה בד"ה וה' אמר המכסה גור' תשלי"ז (סה"מ מלוקט ח"א ע' ריא) דעתך עניינה דLİמוד התורה הוא הבנה והשנה — מחשבה, משא"כ קיום המצוות — שענינים דיבור ומעשה. לשם בהערה 55, דמש"כ בשו"ע אדה"ז דאין יוצא יד"ח ולמדתם אותם ע"י הרהור לחוד — היינו רק בוגר מצות ת"ת ולא לעצם העניין דLİמוד התורה שি�ינה (גם ובעיקר) במא (נוסף ע"ז — דמצות והגית מתקיים גם בלמידה שע"י הרהור כמ"ש שם) עי"ש).

ועיג"כ באג"ק אד"ש ח"ט (ע' קכ"ג) בוגר למי שמי שותהין אצלנו וכו' ובהתירו להתפלל ולמדוד. "בוגר ללימוד אפשר יש להסחפק בלימוד ע"י הרהור כיוון שהוא העיקרי, משא"כ בוגר לתפילה יש להשתדל למצוא לו היתר להתפלל גם כדיboro וכו' (ועיג"כ אג"ק אד"ש ח"ב ע' שמ"ה, ובכ"מ¹⁸).

(18) רצ"ק. דלאו משמע לאידך ניסא, ומהא דתפלה بلا כוונה הרי תפילה בטילה (עי' בליקו"ש ח"ט

אזרחות 1234567

ויל' דנוסף ע"ז מצות "והגית" מתקיים גם במחשבה לחוד – הרי מכיוון דא"א לו (מצד ההלכה) ע"י דברו "יש להסתפק בלימוד ע"י הרהור". כן"ל. ועד כדי כך – "שהזו העיקר" בלימוד שיהיה במחשבה¹⁹. ולהעיר מהנת' בשו"ע אדרה ע"ז ס"ג דבכירך בלבו לא יצא (בלא הוציא במשפטיו, ואם הוציא במשפטיו ולא השמיע לאזניו יצא, וצ"ע בוגר למצוות ת"ת דאי שם דצ' ליזהר להשמע לאזניו, ואולי אי"ז כ"א לכתהילה) דהרהור אינו כדיבור, "יום"ם אם מחמת חולין או אונס אחר א"י להוציאו במשפטיו צריך להרהר בלבו כמו שהצריכו חכמים לבעל קרי ... שיירהר בלבו בהמ"ז הוואיל והיא מן התורה", ומהו מובן בכך"ש בוגר למצוות ת"ת שהעיקר הוא כהרהור.

אמנם שם לא כי דיוואה יד"ח ע"י הרהור, אלא שהצריכו חכמים להרהר (למרות שאינו יוצא יד"ח וכ"מ מlesheno שם, עי"ש). ויתירה מזו – דבמהשך הסעיף שם כי דבשער ברכות שם מד"ס לא הצריכו חכמים להרהר כמו שלא הצריכו לבע"ק להרהר [שהרי מותר לו להרהר מן הדין] ומשמע מזה – דאינו יוצא יד"ח ת"ת ע"י הרהור, דא"כ לכארו היו מצריכים לבע"ק להרהר בד"ת (כיוון שמותר לו להרהר בד"ת), דהרי בוגר לברכות של ק"ש כותב שלא הצריכו להרהר "כיוון שאינו יוצא י"ח הברכות בהרהור", ולכארו ה"ג בוגר למצוות ת"ת נוצ"ל – דשם קאי על המע' ד"ולמדתם אותם", ובכל אופן – דרוש ביאור דמכיוון ד"והגית" מתקיים ע"י הרהור וכו' (והיכי דא"א לו באופן אחר – מתקיים לכארו גם ולמדתם כן"ל) הויל להזכיר לבע"ק להרהר בד"ת וכן ניל' וצ"ע בזה].

אם נאמר מצד מצות ת"ת אינו יוצא יד"ח במחשבה – יצא לנו מהו בוגר לשיעור רמב"ם שאינה כ"א העניין מצות ת"ת וכו' שאינו מקיים העניין השיעור רמב"ם במחשבה (כי אין עניינה "חייב נפשו". ומ"מ מובן – שיאמרנו במחשבה מכמה טעמי).

ע' 18 – הובא לעיל הערה 7, וצוין שם ליקוטי ביוריס על התניא, עי"ש) דחפילה עקרה עבודה שבלב, משא"כ – ת"ת הרי עקרה בדיبور ואלה אינו יוצא יד"ח (עכ"פ – מצות ולמדתם אותם, ובשאפשר לו להוציא במשפטיו), אבל להנ"ל מליקו"ש ר"ח שבט ש.ז. דכללות עניינה דחושבע"פ היא במחשבה ג"כ – יתרון, וא"ש.

19) וצ"ע, דלפי"ז בmahorar בד"ת יטרוך לברך ברכבת התורה באם א"א לו ע"י דברו, ולא מצאו לכך בשום מקום, ובשו"ע אדרה ע"ז סמ"ז ס"ב משמע דבר כל אופן א"צ לברך ברכבת בmahorar בד"ת. ומהא ד"והגית" מתקיים במחשבה לחוד – אין להקשوت לדלפי"ז יתחייב לברך ברכבת על הרהר לחוד מצד "והגית". כי ייל (וכן מוכרת) דمبرכים ברכבת על קיום מצות "ולמדתם אותם" ודוקא (וכ"מ קצר בליקו"ש ר"ח שבט ש.ז. והערה 21 הנ"ל, מהא דמקשר העניין דאין מברכים ברכבת על הרהר לחוד עם זה "שאינו יוצא בלימוד זה י"ח מצות ולמדתם אותם").

ויש לת鲁迅, זהה שאין מברכים ברכבת על הרהר לחוד, הוא מטעם שהרהר לא עבד מעשה, משא"כ בדיبور דעתיקת שפטיו הויא מעשה. אבל אינו ברור. וזהו لكمן העודה 20, דלש"י אדרה ע"ז ספק הוא בהסיבה שאין מברכים ברכבת על הרהר, מהו שכן ברכבת ד"ת צ' להוציא כמה תיבות מספק בכדי שיתחייב ברכבת. הגם דכוחט קעביד מעשה. עי"ש בהערה 20.

וכמשנית עד"ז לעיל אות י"ב דגש באינו מבין יאמר ששיעור רמכ"ס אבל אינו מקיים בזה התקנה הכללית דשיעור רמכ"ס) אבל ז"א — וככלל, דעתך מוצאות "והגית" מתקיים במחשבה לחוד (וגם כלות ענינה דלימוד התורה הוא גם במחשבה לחוד כנ"ל) [ויל"ע מהו גדרו לשיעור רמכ"ס: העניין ד"ולמדתם" או העניין ד"והגית בו", וצ"ע בזה].

כא) ויל"ע — בנוגע להענין ד"חיה נפשו"داولי ענין זה לא שייך במחשبة לחוד. ובכלל — צ"ב מהו הפי' (והבי') בזה דשיעור חת"ת נוגע לחיה נפשו. ויל' בפשטות בהכוונה ממש"כ באג"ק אד"ש (ח"ו ע' שנז) ששיעוריהם ממשיכים תוספת חיים וכח מלאוקים חיים לבני הדבקים בו שהם חיים כולכם היום". וצ"ב — אי ענין זה שייך במחשبة לחוד או לא, ובפשטות ייל' דכ"ה גם במחשبة לחוד, ולא מצינו שהוא צריך בדייבור, כ"א מצד הגדר דמצות ת"ת²⁰.

ולהעיר ממש"כ בתניא פל"ז ד"מצות ת"ת וק"ש ותפלת וכו"ב ... הא קמ"ל דההדור לאו כדיBOR דמי ואינו יוצא יד"ח עד שיוציא בשפטיו. וקייל' דעיקמת שפטיו הוי מעשה" ומכאן שם — מכיוון דע"י דברו דוקא מכניס כל הכוחות (מהדור"מ) דנפש החיונית לקדושה ועייז' נכלח חיותו באוא"ס ב"ה שהוא רצונו ית' וכו' (ועיגג"כ בר"פ ל"ה).

ולפי"ז ייל' ד"התוספת חיים וכח" מלאוקים חיים נמשך גם ע"י מחשبة לחוד. ורק בדברbor (דהויא כמעשה — עכ"פ מעשה זוטא) מכניס כל הכוחות דנפש החיונית וכו'). ומה"ט אינו יוצא יד"ח כ"א ע"י דברו, כיון שהוא תכלית הכוונה שהי' ההتكلות לכל הכוחות דנפש החיונית ועייז' תעלת "כללות קליפת נוגה שהיא כללות החיים של עוה"ז הגשמי מהחומירי" — דווקא עייז' מתקיים תכלית הכוונה ד"נתאות הקב"ה להיות לו דירה בתחוםים" (שם פל"ז), אבל — המשכת החיים וגילוי אוא"ס ב"ה "לבני" הדבקים בו" ישנה ע"י מחשبة לחוד וקל'.

— יד —

העולה מכחן"ל לסייעו — לפלפולו וכו' ולא להלכה:
שיעור חומש — א"צ בהבנה מצד התקנה לשיעור חת"ת, והגם שינוי מעלה בהבנה והשגה "אבל אייז' פרט בהתקנה דחת"ת כי מוצאות ת"ת מתקיימת ביחס"כ גם

(20) ולהעיר מהחקירה בהא דבמהדור בד"ת א"צ לבך — אי מטעם שכההדור לא עבד מעשה, משא"כ בדברbor דעיקמת שפטיו הוי מעשה או מכיוון דמצות ת"ת נאמר "לא ימוש ספר התורה זהה מפני" דוקא. ונפק"מ דכוותב בד"ת דבעיד מעשה אי צ' לבך. ובשו"ע אדה"ז סימן ס"ג כותב, דמספק יוציא כמה תיקות בשעה שכותב כדי שיתחייב ברכמה"ת (וכנ"ל בהערה 19). ובנוגע לענינו — אם נאמר דההדור לא עבד מעשה, וה"ט דההדור לא כדיBOR דמי מכיוון שבריבור לא עבד מידי — ייל' דהני בנוגע להמשכת "תוספת חיים וכח מלאוקים חיים". דאייז' כ"א באם עבד מידי, משא"כ בההדור שלא עבד מידי — במא ימשיך "תוספת חיים וכו'". ודוחק.

בלי הבנה", כ"א שלימות במצות ת"ת (ענין נוסף של התקנה דחת"ת – ראה לעיל אותן, יג, יח, ועוד).

בלימוד פירושי – הנה עיקר עניינו דחת"ת אינה הבנה והשגה, אבל מצד מצות ת"ת – אשר הוכחנו שהיא גם פרט בהתקנה דחת"ת לכארו לכתהילה צ"ל הבנה והשגה (ואורי"ל דדינה כתושב"כ שא"צ בהבנה והשגה מצד מצות ת"ת, כ"א שזו ושלימות נוספת במצות ת"ת כבחום (– ראה לעיל אותן יד –) אבל דוחק הוא, וצ"ע בזה (ראה לעיל אותן יז, יח)).

ולהעיר – דנוסף ע"ז (על הענין דחת"ת) אי' בספר המנהגים (ועי"ש בהערות מקורו): צריכים ללימוד בכל יום תושב"כ עם פירושי שהוא תרומות מדרשי רוז"ל, ולכארו – אשר הוכחנו ענין זה אינו כ"א בהבנה והשגה (הן בנוגע לתושב"כ, ועאכ"כ בנוגע לפירושי) אבל אי"ז התקנה דחת"ת.

בשיעור תħallim – מלכתחילה אין ענינה כ"א אמירה לחוד וא"צ בהבנה כלל, אבל מצד הענין דידיעת פירוש המלות בתפלה, ותפלת בלא כוונה הגוף בלא נשמה – כדי שייהי בהבנה, אבל יוצא יד"ח גם בלי הבנה (ראה לעיל אותן י' בסופו).

שיעור תניא – עיקר עניינו מצד "חייב נפשו" – (שאין ענינה הבנה) אבל ישנה גם הפרט למצות ת"ת שמה"ט מי שביכלו להבין לימדנו בהבנה, אבל מקיימה גם בלא ידע מי אמר (ראה לעיל אותן ז,ח,יא,יב). ולהעיר דיל' דוגם מצד מצות ת"ת דינה כתושב"כ וא"צ בהבנה (ראה לעיל אותן טז. וכן מפורש במכ' כ"ק אד"ש – לעיל אותן ט"ו) אבל צ"ע בזה, דיל' דאי"ז כ"א בדיעבד (וכן יל"ד מהמכתב הנ"ל דכ"ק אד"ש – ראה לעיל אותן יט) ובכל אופן – כדי ועדיף לומדו בהבנה והשגה וכו'.

באם כי הבנה עמוקה וכו' בחת"ת – לכארו הרוי"ז ענין בפנ"ע, ולא מצד התקנה בשיעור חת"ת שענינה "למיגROS" לחוד (לעיל אותן יא).

בשיעור רמב"ם – עיקר ענינה (לכארו) הבנה והשגה דוקא (לעיל אותן ד, ואם כי יש מקום לדון בזה – לעיל אותן י, אבל בפשטות עניינו הוא הבנה דוקא – שם אותן ובסופו אותן ז בסופו).

באם גדרו דלימוד הרמב"ם הוא להיות בהעמeka דוקא (– ראה לעיל אותן יג בהערה 13 ד) יש לדון בזה, ויל' דאה"נ דהילמוד צ"ל שלא בשטחים (ובזה גופה יל"ע – שם אותן יג בהערה, אותן ב, ועוד) אבל אצל' בהעמeka.

לאידך גיסא – מובן דוגם מי שלא ידע מי אמר יש לו ללימוד שיעור הרמב"ם מצד שאר הטעמים וענינים שישנם בלימוד הרמב"ם (לעיל אותן יב בסופו).

ובאם שיעורי חת"ת ורמב"ם צ"ל בדיבור או (דסגי) במחשבה לחוד – בנוגע לחת"ת מפורש במכ' כ"ק אד"ש בדיעבד יכול לאומרו במחשבה (אבל לכתהילה צ' –

דיבור — כי אה"ג מצד חי נפשו י"ל דסגי במחשבה לחוד (לעיל אותן כא) אבל מצד מצות ת"ת — לכתהילה צ"ל בדיבור (לעיל אותן כא).

ארכו הרטטן
ובנוגע לרמב"ם — לכאר' ג"כ כן הוא דלקתילה צ"ל בדיבור דוקא (כי עניינו — ת"ת שצ"ל לכתהילה בדיבור, ואולי העניין דרמב"ם הוא רק מצות "זהigkeit" דמתקיים במח' לחוד, ויל"ע בזה (סוף אות כא) אבל בדיעבד יוצא י"ח גם במחשבה (כי מצות והגית מתקיים במחשבה לחוד, ובפרט היכי דאי"א בדיבור — י"ל דמקיים גם מצות ולמדתם אותם במחשבה לחוד (שם אותן כא)).

זוראה בכללות העניין רחת"ת — בהנסמן בפתח עניינים דאג"ק אדר"ש (על כל חלקי) ערך רח"ת, תהילים, תניא וכו'. ויל"ע בכ"ז בהשיחות (והתוועדות) דכ"ק אדר"ש בכ"מ, ואכ"מ — אבל אין להביא ראי' מהמדובר בכ"מ בהשיחות שצ"ל הבנה בשיעורי רחת"ת, והשליליה דאי — ההבנה בחת"ת, כי י"ל דאי"ז מצד התקנה דשיעור רחת"ת, אלא בתור העניין דקיים מצות ת"ת וכיו"ב (ומצד זה שאינו מתאים למוד תורה ה' בשיחות (כדי' בהשיחה דLİימוד הרמב"ם) עאכו"כ بلا ידע Mai קאמר) — לעיל אותן זו, וגם י"ל שהוא לכתהילה דוקא ולא בדיעבד (ראה לעיל אותן ית, יט) ועוד"ז מובן שאין להוכיח מ"לשונות" בכ"מ בשיחות בנוגע לחת"ת דיש בו הברכות וההשפעות וכו' שע"י לימוד התורה, ביב"ל דאי"ז מצד מצות ת"ת, כ"א העניין דתורה מצ"ע, וכמובן גם פשטוט (אות ז. ועוד"ז בנוגע לתהילים — אותן י' ועוד"ז מובן בכלל כיו"ב בשיחות וכו'). ולהעיר מדי' כ"ק אדר"ש בריבוי הזדמנויות דין לפסוק הלכה למעשה מהתבטאות (וכיו"ב) בשיחות (ובפרט — בלתי מוגחות)আ"כ נאמרה בסגנון דהוראה (והלכה) למעשה].